

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

19.YÜZYILDA ANKARA SANCAĞINA BAĞLI ŞORBA KAZASININ
SOSYAL VE İKTİSADİ DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ufuk ALKAN

Danışman

Prof. Dr. Hamit PEHLİVANLI

OCAK 2019

KIRIKKALE

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

19.YÜZYILDA ANKARA SANCAĞINA BAĞLI ŞORBA KAZASININ
SOSYAL VE İKTİSADİ DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ufuk ALKAN

Danışman

Prof. Dr. Hamit PEHLİVANLI

OCAK 2019

KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Prof Dr. Hamit PEHLİVANLI danışmanlığında *Ufuk ALKAN* tarafından hazırlanan “19.Yüzyılda Ankara Sancağına Bağlı Şorba Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Tarih Anabilim* dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2019

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

.....

(imza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

.....

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

(Ünvan, Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi “19. Yüzyılda Ankara Sancağına Bağlı Şorba Kazasının Sosyal ve İktisadi Durumu” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

Tarih

Adı Soyadı

İmza

ÖZ

Osmanlı tarihi araştırmaları demek yalnızca savaşların, barışların, antlaşmaların tarihini araştırmak demek değildir. Adaletli yönetim anlayışıyla üç kıtada hüküm süren Osmanlı İmparatorluğunun sancaklarında, kazalarında ve köylerinde yaşayan vatandaşların tarihteki rolünü araştırmak Osmanlı sosyal tarihini oluşturur.

İnceleme konumuz olan Ankara Sancağına Bağlı Sorba Kazasının sosyal ve iktisadi durumunu, Tanzimat Fermanı ile uygulamaya konulan Temettuat defterleri ile açıklamaya çalıştık. Temettuat Defterleri kayıt altına alınan bölgelerin sosyo-ekonomik durumu hakkında önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Bu bilgilerin ışığında şorba kazası ve köylerinde yaşayan Osmanlı vatandaşlarının isimleri, lakapları, meslekleri, mal varlıkları ve nüfusları hakkında bilgilere ulaştık. şorba Kazası Temettuat defterlerinde her köy farklı defterlerde tutulmuştur. Kaza merkezinde ve köylerde yaşayan kişilerin 1844-45 yıllarındaki sosyal ve ekonomik hayatına, yaşam biçimlerine bakmamıza olanak sağlayan Temettuat defteri yerel tarih çalışmamızda önemli yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: : Tanzimat Fermanı, Temettuat Defteri, Nüfus, İsim, Meslek

ABSTRACT

The searches of Ottoman Empire don't mean to search the history of only wars, peace and treaties. To search the role of citizens who lived in the townships, starboards and villages of Ottoman Empire in history constitutes Ottoman social history. We tried to explain the social and financial condition of Sorba township (which is our subject of study and bound to Ankara startboard) via Temettuat Notebooks which were made applicable with the Rescript of Gülhane. Temettuat Notebooks involve significant information about the socio-economic condition of the regions which were chained. On the view of such information, we reached the knowledge about the names, nicknames, occupations, wealth and population of Ottoman citizens who lived in Sorba township and its villages.

In Sorba township Temettuat Notebooks, each village was registered in different notebooks.

Temettuat Notebook (which enables us to learn the social and economical lives and the life styles of people who lived the centre and villages of the township in 1844-45) has an important place in the study of local history.

Key Words: The Rescript of Gülhane, Temettuat Notebook, Population, Name, Occupation

KISALTMALAR

a.g.e:	Adı geen eser
a.g.m:	Adı geen makale
M.Ö:	Millatan Önce
M:S:	Milattan Sonra
H.	Hicri
M.	Miladi
Bkz:	Bakınız
C:	Cilt
evr:	Çeviren
Haz:	Hazırlayan
no:	Numara
s:	Sayfa
S:	Sayı
BAO.ML.VRD.TMT.d	Başbakanlık Osmanlı Arşivi Temettuat Defteri

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki temettuat defterleri	19
Tablo 2: Şorba kazası temettuat defterleri özellikleri	23
Tablo 3: Şorba kazası ve köyleri hane ve tahmini nüfus	24
Tablo 4: Şorba kazası ve köyleri isim, unvan ve lakaplar	30
Tablo 5: Şorba kazası ve köyleri isim, unvan ve lakaplar	34
Tablo 6: Şorba kazası ve köyleri isim, unvan ve lakaplar	38
Tablo 7: Şorba kazası ve köyleri isim, unvan ve lakaplar	47
Tablo 8: Şorba kazası ve köyleri isim, unvan ve lakaplar	51
Tablo 9: Şorba kazası ve köyleri meslek bildiren lakaplar ve ünvanlar	52
Tablo 10: Şorba kazası ve köyleri eşkal bildiren lakaplar ve ünvanlar	53
Tablo 11: Şorba kazası ve köyleri tarla dağılımları	58
Tablo 12: Şorba kazası ve köyleri hayvan adetleri	66
Tablo 13: Şorba kazası ve köyleri meslekler	75
Tablo 14: Şorba kazası ve köyleri meslekler	84
Tablo 15: Şorba kazası ve köyleri meslekler	86
Tablo 16: Şorba kazası ve köyleri vergi ve temettuat	89
Tablo 17: Şorba kazası ve köyleri vergi alınmayanlar	94

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Tarla Oranları	58
Grafik 2: Hayvan sayıları	67
Grafik 3: Meslek oranları	87

ÖNSÖZ

Tanzimat Fermanının ilan edilmesinin akabinde Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal, askeri ve ekonomik alanlarında birçok değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler merkezden başlayarak taşraya kadar etkisini göstermiştir. Taşrada yaşanan değişiklikleri görmek için sosyal ve ekonomik yapının araştırılması önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda 1844-1845 yılında Ankara Sancağına bağlı Şorba kazasının yapısını araştırdık. Araştırmaya kaynak olarak Şorba'ya ait temettuat defterlerinden yararlandık. Bu defterlerde tutulan kayıtlar, en küçük yerleşim birim olan köylerden başlayarak hazırlanmıştır. Kayıtlar dönemin nüfus, isim, lakap, din, meslek, arazi ve hayvanları hakkında bilgiler içermektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak Şorba'nın 1844-1845 yılları sosyal ve iktisadi yapısı hakkında analiz ve çıkarımlarda bulunduk.

Tez çalışmamda ilgi ve desteklerini esirgemeyen, yardımları ile sürekli yol gösteren Sayın Hocam, Prof. Dr. Hamit PEHLİVANLI beyefendiye, teşekkürleri borç bilirim. Yine meslektaşım, hocam Abdullah ERTÜRK beyefendiye desteklerinden dolayı minnetimi sunuyorum.

Tez çalışmam boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen herkese teşekkür ederim.

Ufuk ALKAN

KIRIKKALE 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	1
I. ÇALIŞMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ	3
II. ÇALIŞMANIN PLANI.....	4
III. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ	5
GİRİŞ	10
ŞORBA TARİHİ VE COĞRAFYASI.....	10
1. Türk Fethine Kadar Ankara	10
2. Türk Fethinden Sonra Ankara	12
BİRİNCİ BÖLÜM.....	23
ŞORBA KAZASININ SOSYAL DURUMU	23
1. Demografik Yapı ve Nüfus	23
1.1. Nüfus	23
1.2.İsim, Lakap ve Ünvanlar	26
1.3. Dini Yapı	53
İKİNCİ BÖLÜM	54
ŞORBA KAZASININ İKTİSÂDİ DURUMU.....	54
3. İktisâdi Yapı	54
3.1. Tarım ve Ziraat	54

3.2. Hayvancılık	58
3.3. Meslekler ve İş Kolları.....	71
3.4. Vergi ve Temettuat.....	87
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	94
SONUÇ.....	94
KAYNAKÇA	96
EKLER.....	102

I. ÇALIŞMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Temettuat defterleri sadece Osmanlı iktisat tarihi için kaynak teşkil etmemektedir. Temettuat defterleri aynı zamanda Osmanlı sosyal tarihi açısından da önemli kaynaktır. Tanzimat'ın ilanının akabinde Osmanlı Maliye sisteminde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin başında ise vergilendirme sistemindeki değişiklikler gelmektedir. Bu değişikliklerle bir düzen ve tek tip bir sistem oluşturulmak istenmiştir.

Temettuat defterleri bize kayıt altına alınan idari bölgelerin, iktisadi ve sosyal yapısı hakkında bilgi vermektedir. Hane reislerinin mal varlığı belirtilerek bunlardan alınacak temettü ve vergi belirtilmiştir ki buradan önemli bir iktisadi kaynak olduğunu anlamaktayız. Ayrıca temettuat defterleri önemli bir sosyal tarih kaynağıdır. Hane reislerinin isimleri, lakapları, meslekleri ve dini özellikleri bize kayıt altına alınan idari bölgelerin sosyal yapısı hakkında bilgi vermektedir.

II. ÇALIŞMANIN PLANI

Tezimizle ilgili olarak arşiv belgelerine ulaŐıldı. Tezimizin konusu olan temettuat defterleri Devlet arşivleri bünyesinde Başbakanlık Osmanlı arşivinde Maliye Varidatı Kaleminde bulunmaktadır. Araştırma bölgemiz Şorba'nın temettuat defterlerinin okunarak çalışmanın temeli oluŐturuldu.

Yukarıda değinilen amaçlara ulaŐmak için tez giriş ve iki bölüm üzerine kurgulandı. Giriş'te bölge tarihi anlatıldı. Birinci ve ikinci bölümde okunan belgelerden tablolar, grafikler ve yorumlamalar yapıldı. Daha sonra ise sonuç verilmiştir. Ekler kısmında Gürcü köyüne ait temettuat defterinin aslı ve çevirisi verildi. Kaynakça verilerek tez sonlandırıldı.

III. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Temettuat defterleri Başbakanlık Osmanlı arşivinde bulunmaktadır. Maliye Varidatı Kaleminde olan bu defterler hakkında bir çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar hem iktisadi hem de sosyal veriler vermesi ile bölge tarihini ortaya çıkarmada önemli rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalardan tezimizin yazımında da yararlanılmıştır. Bu çalışmalar tezimizin kaynakçasında belirtilmiştir.

Temettuat defterleri Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Maliye Varidatı Kaleminde bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda arşivdeki temettuat defterlerinin, buldukları katalog ve numaralar verilmektedir.

Katalog No	Eyalet Kaza Adı	Kodu	Hicri	Miladi	Defter Aded
508	Ankara ve Aydın	ML.VRD.T MT	1260- 1261	1844- 1845	1961
509	Aydın ve Bolu	ML.VRD.T MT	1260- 1261	1844- 1845	2005
510	Bolu, Cezair- Bahr-i Sefid, Edirne	ML.VRD.T MT	1260- 1261	1844- 1845	1862
511	Edirne, Erzurum, Hüdavendigâr	ML.VRD.T MT	1260- 1261	1844- 1845	1407
512	Hüdavendigâr	ML.VRD.T MT	1260- 1261	1844- 1845	1936
513	Hüdavendigâr, Konya, Niş	ML.VRD.T MT	1260	1844- 1845	2243
514	Niş, Rumeli, Selanik, Silistre, Sivas	ML.VRD.T MT	1260	1844- 1845	2015
515	Sivas	ML.VRD.T MT	1260	1844- 1845	1886
516	Üsküp, Vidin	ML.VRD.T MT	1260	1844- 1845	2432

Tablo 1: Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki temettuat defterleri

Tezimizde kullandığımız Ankara Sancağına bağlı Şorba Kazasının Temettuat¹ defterleri Başbakanlık Devlet arşivlerindedir. Arşivlerden elde ettiğimiz defterlerin sayısı 73'tür. Kataloğ taramasında dikkat çeken nokta defter sırasında eksik olduğudur. Bu eksiğin nedeni defterin tasnif edilmemiş veya kaybolmuş olmasıdır. Defterlerdeki toplam sayfa sayısı 562 olup köylerin tamamı Müslüman nüfusa sahiptir. Defterlerde herhangi bir süsleme veya cilt bulunmamaktadır.

Arşiv kaynağı olarak incelediğimiz Temettuat Defterlerinin sayfa başında “Kazâ-i Şorba Karye-i Emlâk ve Arâzi ve Temettuatını Mübeyyin Bir Kıt'a Defterdir ki” şeklinde yer bildiren ibare bulunmaktadır.

Hane hane taksim edilmiş olan defterlerde hemen sonra hane reisinin ziraat faaliyetiyle uğraşıp uğraşmadığı ibaresi yer almaktadır. Hemen ardından Sene-i Sabıkada yani geçmiş senede vermiş olduğu vergi beyan edilmiştir. Bunun ardından hane reisinin adı “Ali Bey oğlu Seyyid Hasan” gibi belirtilmiş hemen yanına hane numarası verilmiştir. Baba adının ardından kişinin lakabı veya ünvanı varsa yazılmıştır Seyyid Hasan örneğinde kişinin dini bir ünvanı mevcuttur. Ayrıca meslekleri ile ilgili bilgiler veren lakap ve ünvanlar da defterlerde görülmektedir.

Genellikle erkek vergi mükelleflerinin ismi yazılmış olsa da incelediğimiz defterlerde “Akdede oğlu Ali'nin Zevcesi Hatunun” şeklinde vergi mükellefi bayanlara da rastlanmıştır. Bu betimlemelerin ardından kişinin mal ve emlakları yazılmıştır ki bu ibareler yok ise “onun bunun ianesiyle geçinmektedir” şeklinde açıklanmıştır. Vergi vermeyen kişiler ise ayrıca belirtilmiştir.

Ziraat faaliyetli ile uğraşanların vergisi 60 senesinin Aşarı olarak hesaplanmış ayrıca 61 senesinin de tahmini ile toplanıp yekün kayıt altına alınmıştır.

Arâzi ve emlak kayıtları birlikte verilen hane reisine ait hayvanlar tüm ayrıntıları ile verilmiştir. Vergileri 60 ve tahmini 61 senesine göre hesaplanıp toplanmıştır.

¹ “Temettu, kar etmek, faide görmek manasındadır. Temettü vergisi ise, herkesin kazancıyla mütenasib olarak devlete verdiği vergidir. Bkz; Oktay Güvemli, *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Yayını, s.153.

Emlâk ve hayvan envanterinin ardından vergi alınmayan hayvanların adedi verilmiş ve kişinin başka bir gelir getiren işi varsa “Kereste furuhtundan, Pazara hatab götürmekten” şeklinde yazılmış vergisi belirtilmiştir.

Hane hane kayıt altına alındıktan sonra defterin sonunda köyün toplam temettuâtı ve vergi miktarı yazılmıştır.

KÖY ADI	DEFTER NO	SAYFA SAYISI	CILTSIZ	EBRUSUZ
KAYAVİRAN	961	12	✓	✓
KAVAKÖZÜ	962	4	✓	✓
GEREGİL	963	8	✓	✓
KINIK	964	8	✓	✓
ODACI	965	8	✓	✓
DEREMAHALLE	966	8	✓	✓
OĞLAKÇI	967	4	✓	✓
EVRE?	968	4	✓	✓
ŞEYHLER	969	8	✓	✓
DEREYILDIRIM	970	4	✓	✓
AŞAĞI KARAVİRAN	971	16	✓	✓
SEMERÖZÜ TUTURAK	972	24	✓	✓
KİSE	973	12	✓	✓
SARAY	974	8	✓	✓
TİMURCU	975	4	✓	✓
AYDOĞAN	976	8	✓	✓
İĞDİR	977	8	✓	✓
TAŞLI ŞEYHLİ	978	8	✓	✓
SALIN	979	12	✓	✓
KASIMLAR	980	8	✓	✓
VİRAN YILDIRIM	981	8	✓	✓
ALVİRAN YILDIRIM	982	8	✓	✓
EĞERLİ DERE	983	8	✓	✓

ÇANLI	984	8	✓	✓
KARAÇAM YILDIRIM	985	4	✓	✓
KÖSTEN	986	8	✓	✓
ALVİRAN EĞERLİ	987	8	✓	✓
SEMER	988	14	✓	✓
KIRK	989	8	✓	✓
TUTMACI	990	8	✓	✓
UÇARI	991	8	✓	✓
GÜĞÜM	992	8	✓	✓
KOZVİRAN YILDIRIM	993	4	✓	✓
AHULAR	994	4	✓	✓
SOFULAR YILDIRIM	995	4	✓	✓
BAŞEĞERLİ	996	8	✓	✓
ŞORBA KAZASI	997	8	✓	✓
AĞSAK	998	4	✓	✓
AĞCA VİRAN	999	8	✓	✓
SEMELER	1000	4	✓	✓
İYMİR	1001	4	✓	✓
ELVİRAN	1002	4	✓	✓
ÇEÇTEPE	1003	16	✓	✓
EĞCELER	1004	8	✓	✓
ORTA BAYTASAR	1005	6	✓	✓
AVCI YILDIRIM	1006	4	✓	✓
SEMERÖZÜ KARGA	1007	8	✓	✓
ÇANLI-ZİR	1008	4	✓	✓
SAYACILAR	1009	4	✓	✓
ÇUKURCA	1011	8	✓	✓
OVAGEBRAN YILDIRIM	1012	4	✓	✓
BAŞVİRAN	1013	8	✓	✓
PAZAR	1014	12	✓	✓
BAYIR	1015	8	✓	✓
ÇATAK	1016	4	✓	✓
ULUAĞAÇ YILDIRIM	1017	8	✓	✓

MENTEŞLER	1018	4	✓	✓
MUŞAMAHA YILDIRIM	1019	4	✓	✓
YUKARI KARAVİRAN	1020	16	✓	✓
ÜZÜMLER	1021	4	✓	✓
KOZVİRAN EĞERLİ	1022	6	✓	✓
ÇİĞİR	1023	8	✓	✓
İÇVİRAN	1024	8	✓	✓
GÜRCÜ	1025	8	✓	✓
ÇUKURVİRAN	1026	8	✓	✓
AKDOĞAN	1027	12	✓	✓
HACILAR YILDIRIM	1028	8	✓	✓
ÇEKERLER	1029	8	✓	✓
ÜÇBAŞ	1030	8	✓	✓
AĞÇAKESE	1031	4	✓	✓
YAĞLICA	1032	8	✓	✓
ŞARAÇ	1033	4	✓	✓
EYEBELER	1034	8	✓	✓
TOPLAM	73	562		

Tablo 2: Şorba kazası temettuat defterleri özellikleri

GİRİŞ

ŞORBA TARİHİ VE COĞRAFYASI

1. Türk Fethine Kadar Ankara

Çalışmamıza konu olan Ankara ve çevresinin bilinen en eski adı “Hatti Ülkesi” idi. Orta Anadolu Hitit tabakasının hemen üzerinde Fryg yerleşmesi gelmektedir ki bu yerleşmenin tarihi M.Ö. 11. yüzyıla kadar gitmektedir. Frygler Anadolu’ya gelen Balkan kökenli boylardan biridir. Anadolu tarihi bütünüyle incelenecek olursa Anadolu yarımadasına dışarıdan birçok göç gelmiş bu göçlerle ile de geldikleri yerlerin kültürlerini bölgeye taşımışlardır. Özellikle bölgeye gelen ve hakimiyet kuran Frygler geldikleri batının özelliklerini korumuşlar varlıkları bölgede son bulunca geliş yönlerinden çekilmişlerdir. Ankara yakınında yapılan çalışmalarda, bölgede ki Tümülüslerin varlığı Fryglerin (M.Ö. 750 ile 500) buradaki varlığının en önemli göstergesidir. Fryler den sonra Ankara M.Ö.3. yüzyılda Galatların hâkimiyeti altına girmiştir. Galat kabilelerinden Tektosagların başkenti olan bölge daha sonra M.Ö. 25’te Roma İmparatoru Augustus tarafından hakimiyet altına alınmıştır.²

İslamiyet’in ilk dönemlerinde Ankara, diğer Anadolu şehirleri gibi Bizans’ın hüküm sürdüğü ve İmparatorluğun erzak ve mühimmat depolarının bulunduğu bir konumda idi. Ortaçağda Ankara Sasaniler tarafından işgal edilse de İmparator Herakleios 627 yılında şehri teslim aldı. İslam Devletinin fetih hareketleri sırasında Anadolu akınlara uğramış Ankara, Bizans ve İslam Devleti olan Emeviler ve Abbasiler arasında sık sık el değiştirmiştir. İlk olarak Halife Mehdi zamanında Abbas B. Muhammed ile Hasan El Vasîf kumandasına Ankara’ya M.S.775-77 yılında geldiler. 797 yılında Halife Harun Reşid zamanında İslam orduları şehri fethetmiş fakat daha sonra Bizans’a bırakmak zorunda kalmıştır. Bu tarihten 10 yıl sonra Abbasilerin tekrar hakimiyeti altına giren Ankara bir müddet sonra tekrar Bizans hakimiyetine girdi. İslam Devletinin Anadolu’ya akınları sürekli devam etti

² Ekrem Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, 9. Baskı, İstanbul, Net Turistik Yayınları, 2007, s.30-42,191-435.

ve Ankara şehri sürekli kuşatılmış olmasına rağmen alınamadı. 10. Yüzyılda Bizans İmparatorluğu hâkimiyet alanını genişleterek Doğu ve Güneydoğu yönünde yayıldı ve İmparator Nikephoros Phokas'ın 959 yılında Tarsus'u topraklarına katmasıyla Ankara sınır şehri vasfından çıktı.³

³ Abdülkerim Özaydın, “Ankara”, *DİA*, III.Cilt, 1991, s.203-204.

2. Türk Fethinden Sonra Ankara

Ankara, Selçuklular tarafından 1071 deki Malazgirt zaferinin ardından 1075 yılında fethedilmiştir. Ankara kalesinin zorlu bir kuşatma neticesinde ele geçtiği düşünülmektedir. Kale içinde Hıristiyan mahalle olmaması ve kale içinde Kesik-baş Türbesinin bulunması bu zorlu kuşatmayı işaret etmektedir. Tuncer Baykara bu konuyla ilgili “Ankara Fethinin kesin işareti bize Kesik-baş türbesidir. Ömer Seyfeddin’in ‘Başını Vermiyen Şehid’ hikayesinde ki özelliklerin burada, Türk hücumu sırasında da vuku bulunduğunu tahmin ediyoruz. Fetihden sonra burada hatırasına tazizen bir makam ve zamanla bir türbe yapılmış olması muhtemeldir”⁴ diyerek ifade etmektedir.

Ankara, Malazgirt zaferinden sonra Türk garnizonu tarafından korundu. I. Haçlı seferi sırasında büyük bir Türk direnişine sahne olan Ankara, Bizans hakimiyetine girdi ve kale içindeki Türkler kılıçtan geçirildi. Haçlılarla Bizans İmparatoru Alexios Komnenos arasında yapılan anlaşma ile şehir Bizans’a bırakıldı. Ankara’nın Bizans hakimiyetinden tekrar ne zaman çıktığı tam bilinmemekle birlikte Danişmend Hükümdarı Emir Gazi 1127’de Ankara’yı Anadolu Selçuklu Hükümdarı ve damadı ile beraber bozguna uğrattığı I. Kılıçarslan’ın oğlu Melik Arab’tan almıştır. Emir Gazi’nin ölümünün ardından bölge oğlu Melik Muhammed tarafından Danişmendli hakimiyeti altına girmiştir. Taht kavgalarından yararlanan Sultan Mesud Döneminde Ankara tekrar alındı ve Şahinşah’a verildi. Sultan Mesud’un ardından Ankara, büyük bir mücadeleye sahne oldu. Şahinşah ile II. Kılıçarslan kardeşler arasında yaşanan mücadele neticesinde bölge II. Kılıçarslan’ın elinde geçti. Sultan Kılıçarslan, ülkeyi on bir oğlu arasında paylaştırırken Ankara’yı Muhyiddin Mesud’a verdi.⁵

12. Yüzyılın ortalarından itibaren Selçuklu idari biriminin merkezi konumunda yer alan Ankara’ya II. Kılıçarslan’ın oğullarından Muhyiddin Mesud’u Melik olarak görevlendirildiği bilinmektedir. Melik yaptırdığı ve bugünde Alâeddin Camii olarak varlığını devam ettiren caminin kitabesinde

⁴ Tuncer Baykara, “ Bir Selçuklu Şehri olarak Ankara”, *Tarihte Ankara Uluslararası Sempozyumu*, Edt: Yılmaz Kurt, Ankara, A.Ü. Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, 2012, Cilt.I. , s. 128-130.

⁵ Özaydın, agm, s.204.

kendisinin Melik ve hakimiyet alanında bulunan yerin ise Rum ve Yunan diyarı olduğunu belirtmiştir.⁶

Sultan Mesud'un idaresindeki Ankara II. Süleymanşah tarafından kuşatıldı. Anlaşma sağlanarak şehir II. Süleymanşah idaresine bırakıldı. I. İzzeddin Keykavus Selçuklu tahtına geçince kendisini tanımayıp isyan eden ve Ankara kalesine çekilen kardeşi Alâeddin Keykubad'ı devlet işlerini düzene soktuktan sonra kuşattı. Alâeddin Keykubad, şehir ve halka zarar verilmeyeceğine dair teminat alarak teslim oldu. Ankara daha sonra ise 1235 yılında *İkta*⁷olarak Taceddin Pervâneye verildi. III. Gıyâseddin Keyhüsrev zamanında Selçuklu tahtından hak iddasıyla ortaya çıkan Alâeddin Siyavuş (Cimri) ile Karamanlıların elinde geçti.⁸

1243 yılında Selçuklular ile Moğollar arasında yaşanan Köseadağ Savaşının ardından Ankara, savaşın neticesinden olumsuz etkilenmiş fakat diğer bölgeler kadar zarara uğramamıştır. Bu süreçte Anadolu'yu iki dönemde inceleyebiliriz; ilk dönem Moğol korumalığı(1243-1277) dönemi ikinci dönem ise doğrudan Moğol İlhanlı hakimiyeti(1277-1357) dönemdir. Birinci dönemde Moğolların Selçuklu idaresine doğrudan müdahaleleri yoktur. İkinci dönem ise Türkmenlerin Anadolu'da Moğol İlhanlı İdaresine güçlerini tanıttıklarını görülmektedir.⁹

Ankara 1304-1341 yılları arasında Moğol İlhanlı Hakimiyeti altına girdi Bu dönemde Ankara'da Moğol İlhanlı hükümdarlarına ait basılmış sikkelerde mevcuttur. Moğol istilasından kaçan sanatkâr ve esnafın Ankara'da Ahi teşkilatının etrafında toplandığı bilinmektedir.¹⁰Ahiler, diğer

⁶ Baykara, agm,129.

⁷“Sözlükte “kesmek, ayırmak” anlamındaki kat’ kökünden türetilen ikta kelimesi devlet başkanı veya onun adına yetki kullanan merci tarafından özellikle arazi gib i taşınmaz mallarla maden ocağı ve benzeri tabii kaynakların mülkiyet(temlik), işletme(irfâk) yahut faydalanma(intifâ, istiğlâl) hak veya imtiyazlarının ya da bir bölgenin vergi gelirlerinin uygun gördüğü kimselere tahsilini ifade eder.” Bkz. Mustafa Demirci, “ikta”, *DİA*, 22. Cilt, , s.45.

“Nizâm ül- mülk’ e atfettikleri bu askerî iktâlar sayesinde Selçuklu devleti maaş ödemedi büyük bir orduyu beslemekte; mühim bir Türkmen nüfusu toprağa ve devlete bağlayarak iskân etmekte istihsalin artmasına, halk ile hükümetler arasında yeni askerî ve idârî bir kadroya da sahip bulunmakta idi.” Bkz. Osman Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, 13. Basım, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2010, s.308.

⁸ Özeydin, agm,s.204.

⁹ İlhan Erdem “ İlhanlılar döneminde Ankara”, *Tarihte Ankara Uluslar arası Sempozyumu*, Edt: Yılmaz Kurt, Ankara, A.Ü. Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, 2012, Cilt.I. , s. 133-134.

¹⁰ Özeydin, agm, s.204.

Selçuklu şehirlerinde olduğu gibi Ankara'da 13.yüzyılın yarısından itibaren güçlenmişlerdir.¹¹

Selçuklu iktidarının resmen ortadan kalkması ile Ankara, İlhanlı idaresinde bir süre kalmış ardından 1343 yılında bağımsız Eretna Devleti hakimiyet kurmuştur. Osmanlıların bölgeyi idaresi altına almasına kadar Ankara'nın Eretna ve Karamanoğulları arasında el değiştirdiği bilinmektedir.¹²

Ankara, geç dönem Bizans şehirlerinin önemli bir örneğidir. Türklerin bu şehri almasıyla Türkler, şehir hayatına önemli ölçüde dahil olmuşlardır. 12. yüzyıldan itibaren Türkler ve Müslümanlar bölgeyi etkilemiştir. Türk İslam özelliği bölgede yayılmıştır. 15. Yüzyıl da ise artık Ankara tamamen bir Türk şehri özelliğindedir.¹³

Ankara'nın Bizans hakimiyetinden sonra Türklerin eline geçmesiyle Osmanlı hakimiyetinin bölgede başlaması arasında iki asırdan fazla bir süre bulunmaktadır.¹⁴

Ankara'nın Osmanlı Devleti hakimiyeti altına Orhan Bey zamanında girdiğini bilinmektedir. Anadolu'nun önemli merkezlerinden birisi olan Ankara'nın idaresini elinde bulunduran Eretna Beyi Alâeddin Eretna'nın vefatı üzerine oğulları arasında çıkan karışıklıklardan yararlanan Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa tarafından şehir muhasara edildi ve teslim alındı. Osmanlı Devleti böylece doğu sınırında önemli bir mevkiyi ele geçirmiş oldu.¹⁵

Orhan Bey'in önemli bir merkez olan Ankara'yı alması Karamanoğlu beyliğini tedirgin etmiştir. Karamanoğulları Orhan Gazi'nin vefatının(1362) ardından Ankara'da önemli bir yer tutan Ahileri kışkırtarak bölgenin Osmanlı hakimiyetinden çıkmasına neden olmuşlardır. Ayrıca Karamanoğulları, Osmanlıların Rumeli fetihleri ile meşgul olduğu sıralarda Anadolu'da Osmanlı Devletinin satın almış olduğu bazı bölgeleri de işgal etmiştir. Anadolu'da meydana gelen olayların üzerine Sultan Murad Hüdavendigâr,

¹¹ Baykara, agm, s.130.

¹²Mehmet Ali Hacıgökmen, "Ankara'da Ahi Hakimiyeti (1300?-1306), *Türkler*, 6.Cilt, 2002, s.831.

¹³ Baykara, agm, s.130.

¹⁴Ahmet Nezih Turan, *Yabanabad Tarihini Ararken*, Kızılcasamam Belediyesi Yayınları, Ankara, 1999, s.39.

¹⁵ *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Edt: Kenan Seyithanoğlu, Cilt:10, İstanbul, Çağ Yayınları, s.145.

Karamanoğlu Alâüddin Bey'in üzerine kuvvetlerini gönderdi ve yapılan muharebede bölge Kara Timurtaş Paşa'nın gayreti ile bölge tekrar hakimiyet altına alındı.(1387) Bu muharebede Şehzade Bayezid'in büyük çabası üzerine ganimetten önemli bir pay ve Yıldırım unvanı verildi.¹⁶

Ankara'nın tekrar Osmanlı hakimiyeti altına girmesinden sonra, Yıldırım Bayezid Kara Timurtaş' ı Ankara'ya Anadolu Beylerbeyi olarak görevlendirmiştir. 15. Yüzyılın başlarında Ankara Türk tarihinde en önemli olaylardan birine ev sahipliği yapmıştır. Bu hadise Osmanlı Devleti ile Timur arasında gerçekleşen Ankara Savaşı'dır. *“Ankara Savaşı, 28 Temmuz 1402 Cuma günü kaynaklarda Çubuk Ovası olarak geçen mevkide yer almıştır. Bilindiği üzere savaşın kahramanları ‘Aksak’ lakaplı Orta Asyalı Timur ile ‘Yıldırım’ unvanı taşıyan Osmanlı Sultanı I. Bayezid’dir. Aksak’ın galip, Yıldırım’ın mağlup oluşu ise tarihin garip bir cilvesidir.”*¹⁷

Devletlerin zayıfladığı ve siyasi otorite boşluğunun yaşandığı dönemlere “Fetret” devri denilmektedir. Ankara Savaşı'nın ardından şehzadelerden I.Mehmet'in idareyi tek başına almasına kadar geçen 11 yıllık sürece denilmiştir. Şehzade I. Mehmet, kardeşleri ile girdiği taht mücadelesinin ardından 11 yıl sonra Osmanlı Devleti'nin idaresini ele alarak kendisini devletin tek Hükümdarı olarak ilan etti.¹⁸

II. Mehmet'in Karaman seferinin ardından Menteşe üzerine gönderdiği Anadolu Beylerbeyi İshak Paşa sefer dönüşü Kütahya'ya geldi. 1451 yılındaki Karaman ve Menteşe seferlerini ardından 1393 yılından beri Anadolu Beylerbeyliğinin merkezi Ankara, Kütahya'ya taşınmış oldu.¹⁹

II. Mehmet Döneminde Ankara, Osmanlı ordusunun toplanma mevkilerinden biri olmuştur. Fatih devriden itibaren bölge önemli siyasal ve sosyal olaylara sahne olmuştur. Bu olaylardan en önemlisi şüphesiz Celali İsyanlarıdır.(1595)

¹⁶İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt:1,7.Baskı, Ankara, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, s.246-248.

¹⁷Hüseyin Çınar-Osman Gümüşçü, *Osmanlıdan Cumhuriyete Çubuk Kazası*, Bilgi Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2002, s.41.

¹⁸ Ersin Gülsoy, Kuruluşun İstanbul'un Fethine Kadar, *Osmanlı Tarihi*, Edt: Tufan Gündüz, 2. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, 2012, s.43-45.

¹⁹ M. Çetin Varlık, “Anadolu Eyaleti Kuruluşu ve Gelişmesi”, *Osmanlı*, Cilt:6, Ankara, 1999, s.123.

1593-1606 Avusturya savaşlarında tımarlı sipahi yerine ücretli tüfekli piyade kullanılması ile yeniçeri sayısında büyük bir artış yaşanmış, Anadolu'dan başı boş köylülerden sekban ve saruca adıyla ücretli askerler temin edilmiştir. Barış zamanlarında ücret alamayan başıboş kalan köylü, yeniçeriler ile örgütlenmiş bu gürûha tımarı geliri yetmeyen veya tımarı elinden alınmış sipahilerde katılmıştır.

Celâlî adı verilen bu grup Anadolu'yu yakıp yıkmış, yağma ve talan etmiş bu felaketin önünden kaçan kitleler tarihimizde 'Büyük Kaçgun' olarak anılmaktadır.²⁰

*"Celali isyanı önderlerinin başında Kalenderoğlu Mehmed Paşa gelmektedir. Bu şahıs Ankara'nın Murtazaabad kazasının Yassıviran köyündendir. Bu şahıs Kuyucu Murat Paşa tarafından önce af edilmiş ve kendisine Ankara Sancak Beyliği verilmişti. Fakat Ankara halkının istememesi üzerine bölgeye zorla hakim olmak istemişti. Bunun üzerine Kuyucu Murat Paşa, Kalenderoğlu Mehmed ve çevresindeki kuvvetleri H.1017/ M.1608'de Göksun'daki muharebede dağıtarak Ankara ve çevresini bu eşkiyadan temizledi. Kalenderoğlu Mehmed önce Doğu Anadolu'ya kaçtı. Daha sonra ise İran Şah'ına sığındı."*²¹

Celâlî İsyancıları Ankara'yı sosyal ve ekonomik olarak etkilemiş halk büyük zarar görmüştür. Celâlî İsyancıların devamı niteliğinde isyanlar Ankara bölgesinde de etkisini bölge halkı uzun yıllar zor şartlar altında yaşam sürdürmüşlerdir.

Ankara, Celâlî İsyancılarından sonra baş gösteren isyanlardan da etkilenmiştir. Celâlî İsyancılarının devamı 'Türediler' adıyla tekrar baş göstermiştir.²²

Osmanlı Devleti, Celâlî İsyancılarının halkta bıraktığı zararı karşılayabilmek ve köyünden kaçan köylüyü tekrar köyüne çekebilmek amacıyla vergi muafiyeti getirmiştir.²³

²⁰ Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I Klasik Dönem(1302-1606) Siyasal Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, 48. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s.194.

²¹ Ahmet Yılmaz, *19. Yüzyılın İlk yarısında Yabanabad Kazası Sosyal ve İktisâdi Durumu*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998, s.6.

²² Age, s.6.

Ankara, Anadolu Beylerbeyliğine bağlı bir sancak olarak Osmanlı şehzadelerinin yönetiminde uzun süre kalmış Paşa Sancağı statüsü ile zaman zaman merkez vazifesi görmüştür.²⁴ Paşa sancağı sancaklar arasından seçilip eyaletin merkezi olarak seçiliyor, yöneticisine ise “beylerbeyi”, sancağınkine ise “sancakbeyi” denilmekte idi. “16. Yüzyılın ikinci yarısına kadar, eyalet yöneticisine ‘beylerbeyi’, sancağınkine ise ‘sancakbeyi’ denilmekte idi. Ancak, bu dönemden başlayarak Osmanlı ülke yönetiminde önemli değişiklikler görülmeye başlar. Özellikle eyalet askerlerinin önemini yitirmesi, tımar sisteminin bozulması sonucu beylerbeyi yerine vali, sancakbeyi yerine de müteselimler geçtiğinin görüyoruz. 17. Ve 18. Yüzyıllar boyunca tımar sistemindeki çözümler devam etmiş, eyalet ve sancaklarda ‘alaybeyleri yönetimine bırakılan tımar erbâbının ülke yönetimi ile ilişkileri iyice kesilmiştir. Bunların yerini, hükümet merkezinden atanan valilerle, onların taşrada sivrilmış ailelerden seçtikleri, mütesellimler almışlardır. Bu değişim etkisini bütün Anadolu’da göstermiş, Ankara şehri olun bitenden payını fazlasıyla almıştır.”²⁵

İnceleme konumuz Şorba Kazasının, Osmanlı idari sistemi içerisindeki yerini kavrayabilmek amacıyla Ankara’nın geçirmiş olduğu idari yapılanma aşamalarını incelemek gerekmektedir.²⁶ Şorba bugün idari olarak Kızılcahamam, Kahraman Kazan ve Çubuk köylerini içine alan zaman zaman kaza statüsü kazanmış bir idari birimdir.

Bölge tarihini aydınlatılabilmek için arşiv vesikalarından yararlanmak gerekmektedir.

Osmanlı Devletinde tahrir kayıtlarının ne zaman başladığı tam bilinmemekle birlikte arşivlerimizde bulunan ilk tahrir örneklerinin II. Murad devrine ait birkaç defter olduğu bilinmektedir.²⁷ Şorba tahrirleri Ankara Defterlerindedir. Osmanlı İmparatorluğunda ilk geniş çaplı tahrir çalışmaları

²³ Mehmet İnbaşı-Ersin Gülsoy-Zübeyde Güneş Yağcı, “Güçlü Sultanlar Dönemi” ,*Osmanlı Tarihi*, Ed: Tufan Gündüz, 2. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, 2012, s.264.

²⁴ Özer Ergenç, *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, Ankara, 1995, s.61.

²⁵ Musa Çadırcı, “Yönetim Merkezi Olarak Ankara’nın Geçirdiği Evrim”, *Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri*, Edt: Aysel Tükel Yılmaz, 2. Baskı, Ankara, T.B.M.M Basımevi, 2000, s.89.

²⁶ “Ankara; Eyalet Merkezi(1393), Sancak(1461), Eyâlet(1841), Sancak(1849), Vilayet(1867), Başkent(1923), (1836-1847 ‘Redi-i Mansûre Ankara Müşirliği’ adı altında eyâlet, 1847-1867 arası kâh Ankara, kâh Bozok Eyâlet olmuştur.)” Bkz; Tahir Sezen, Osmanlı Yer Adları, *T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü*, Ankara, 2006, s.29.

²⁷ Erhan Afyoncu, “Osmanlı Devleti’nde Tahrir Sistemi”, *Osmanlı*, Cilt:6, Ankara, 1999, s.311.

Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılmıştır. Ankara Sancağının da içinde bulunduğu bu defterler İstanbul Başbakanlık Arşivi MAD 9 numarada kayıtlı olup 867/1463 tarihli Ankara'nın en eski ve en kapsamlı kayıtlarını içerir.²⁸

*“Osmanlı idari, iktisadî ve sosyal tarihini hem imparatorluk çapında hem de mahalli ölçekte incelenmesini sağlayan kayıtlardır. Barkan'ın yerinde isimlendirmesiyle 'Hakana Mahsus İstatistik Defterleri' dirler ve devlet düzenini aksettirirler.”*²⁹

867/1463 tarihli bölgenin ilk tahririnde Ankara sancağı Şorva/Şorba, Yaban Ovası, Karacabey, Mürted Ova, Binâr İli, Çubuk, Bacı, Kasaba, Muzrıp ve Uruş kazalarından³⁰ meydana gelmektedir.

1523, 1530 ve 1571-72 yılı tahrirlerinde Ankara Sancağına bağlı kazaların Ankara, Mutazâ-âbâd(1463 yılı tahririnde Mürted Ova), Çubuk(1523 yılı tahririnden itibaren Şorba ile birlikte), Bacı, Yaban-âbâd(1463 yılı tahririnde Yaban Ovası) olduğu bilinmektedir.³¹ Bu konuda Ergenç; “Bu hususta hatırlanması gereken bir nokta da bu ayrımın hiç değişmeyen bir sürekliliğe sahip olmamasıdır. Zaman zaman kadılık bölgeleri birleştirilmek ve bölünmek suretiyle büyütülüp küçültülebiliyordu.”³²

*“18. yüzyıl ortalarında, 1523 öncesi Şorba'nın kaza statüsüyle yeniden kurulması, hem Yaban-âbâd hem de Çubuk kaza bölgelerinde bir kez daha değişikliğe yol açmıştır.”*³³

Osmanlı Devletinde Tahrir uygulaması 17. yüzyıl başında sona ermektedir. İlerleyen dönemlerde farklı amaçlarla çeşitli sayımlar yapılmıştır. II. Mahmut dönemi yenilik hareketlerinden biride nüfus sayımlarıdır(1830).Nüfus sayımı inceleme bölgemiz Şorba kazasında

²⁸ Turan, age, s.15.

²⁹ Age, s.13.

³⁰ “Bilinen anlamı ile sancağın bir alt birimi gibi telâkki edilebilecek olan kaza, Türkiye Selçukluları devrinde görüldüğü gibi, erken Osmanlı döneminde de yoktur. Kaza, kadının kadılık mıntıkası anlamındandır. Kaza, kadının selâhiyet mıntıkası olarak, bir iskân yerini değil, bir mıntıkayı gösterir. Kadılar, mıntıklarındaki en önemli iskân yerinde oturduklarından, orası kadılık merkezi, kaza merkezi itibar edilmiş, kaza da o iskân yerinin adıyla anılır anılır olmuştur. Kaza'lar, VXI. Yüzyılda bazı sancaklarda iyice belirlenmiş ise de genelde bu gelişme, XVII. Yüzyılda ülke çapında gerçekleşmiştir. Tanzimattan sonra daha büyük bir gelişme göstermiş, kaza ancak o zaman sancağın alt birimi olarak önem kazanmıştır.”, Bkz: Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihî Coğrafyasına Giriş I Anadolu'nun İdarî Taksimatı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988, s.3-33

³¹ Age, s.25-26.

³² Ergenç, age, s.63.

³³ Turan, age, s.27.

uygulanmıştır.³⁴ Bu sayımlardan farklı olarak yerel tarih araştırmaları için Temettuat³⁵ defterlerine başvurulabilir. şorba'nın kaza statüsüyle karşımıza tekrar çıkması bu temettuat defterleri kayıtlarında da ortaya çıkmaktadır. 1864'te ıkarılan İdare-i Vilayet Kanuna göre Yozgat, Kayseri, Kırşehir sancaklarını içine alan Ankara Vilayeti oluşturulmuştur. Bu vilayet kanunda yapılan düzenleme ile Yaban-bd ve çubuk kaza statüsünde kalarak şorba bir nahiye³⁶ statüsüne dşürölerek Yaban-bd'a bağlanmıştır. İkinci Meşrutiyet'e geçiş döneminde Ankara Vilayetine orum'da dahil edilmiş şorba Yaban-bd'a bağlı statüsüne devam etmiştir.³⁷

Ankara'ya ait önemli bilgileri içeren H.1288'de³⁸ ilk olarak bölgenin kayıtlarını içeren Salnmeler'de³⁹ şorba, Yabanabad kazasının merkezi ve nahiye olarak geçmektedir. H.1325'e ait Salname kayıtlarında *“Kaznın merkezi şorba Kasabası 40 derece 17 dakika arz-ı şimali ile 30 derece 29 dakika tl-i şarkdevk ve tamanen cenba müteveccih bir sath- m'il üzerinde mebnî olub henüz teşekkül ve tevessü itmektedir. Yüz elliye tecavüz etmeyen hneleri kmilen aşşbdır. Mstakimen merkez-i vilyetin 34 kilometro kadar şimlindedir. Kasabadan şimâl taraflarına doğru biraz gidilse ormanlar başlar. Kasaba piřėahından bir dere cereyân ider. Bağeleri mevcd olduğu gibi kasaba civârında arzinin bir kısmı kısa*

³⁴ adırı, age, s.92.

³⁵ “şorba Temettuat Defterleri için” Bkz. *Başbakanlık Osmanlı Arşivi BA Ankara Eyaleti şorba Temettuat Defterleri No. 961-1009, 1011-1034.*

³⁶ “Yre, evre, memleket anlamında bir kelime olub, beylerbeylik ve sancak gibi anlamlarında vardır. Aslında bir şehrin çevresi anlamında olup bu yönü ile “vilayet” ile eř anlamlı gibidir. Nhiyede daha çok bir coğrafi birlik de sezilmektedir. Türkiye Selçuklularında “nahiye'nin bir terim mnsı görülmüyor. Kaynaklarda sadece “şehirlerin dışı, çevresi” gibi bir mna görülüyor. İlk Osmanlı döneminde genel olarak coğrafi bir birlik gösteren yerler “Nahiye” olarak toplanmıştır. Nahiyenin doğrudan idârî teşkilata ait terim mnsı olmamakla birlikte, Türkiye Selçukluların “vilayet”i, sonradan Osmanlı tahrirlerinde “nahiye” olarak ifade edilmiştir. Nahiye, bu yönü ile XVI. Yüzyıl sonlarına kadar, sancağın alt birimi kabul edilir. XVI. Yüzyıl sonlarından itibaren “nahiye”nin üzerine hukuk bir mnsı olan kaza geçmiştir. Bir başka deyişle, nahiyeler arasında kadının olduğu nahiye, ötekilerin üzerinde kabul edilmiştir. Ancak bu özelliği, Selçuklu devrinden hatırası olmayan yerlerde tesbit edip uygulamak kolay olmuşsa da, i ve doğu kısımlarda bazen kargaşalık görülmektedir. Nahiye'nin doğrudan sancağın değil, artık kazanın alt birimi olması, XVII. Yüzyıldan sonra yaygınlaştı. Ancak bir yandan da bu kelimenin yre, memleket mnsı varlığını devam ettirmiştir.” Bkz: Baykara, age, s.33-34.

³⁷Turan, age, s.17-24.

³⁸ “Ankara kazasına ait Salnâme kayıtları, H:1288, 1289,1290, 1291, 1292, 1293, 1295, 1299, 1300, 1307, 1311, 1318, 1320, 1325 senelerine aittir.” Bkz; Bekir Koç, *Osmanlı Kent Yıllıklarında Ankara Salnâme-i Vilâyet-i Ankara*, ASO, Ankara, 2014, s5.

³⁹ “Slname, Farsça yıl anlamına gelen sl kelimesiyle; mektup, kitap ve risale anlamına gelen ve yine Farsça nme kelimesinin birleşik kullanımından oluşturulmuş ve belirli konularda yıldan yıla çıkan dergi, kitap ve broşür gibi *Yıllık* niteliğindeki yayınların karşılığında kullanılan terimdir.” Bkz;Bekir Koç, age, s.5.

şecirelerle mestûrdur. Kasaba günden güne terakkî itmekde olub âhiren emr-i inşa'âtı hitâm bulan ve gâyet beyaz Malta taşıyla inşa olunan kurşun kubbeli ve tek minâreli bir cami'-i şerif bir hüsn-i diğere bahş etmiştir. Ankara fırka-i askeriyesine mülhak Şorba redif taburu merkezi de kasabadadır. Hükümet ve belediye dâ'ireleri rüşdi ibtidâ'î mektepleri muntazam çeşmeleri vardır.

Ahval-i Tabi'îye- Yabanâbad arâzisi şimâlen Kastamonu şarken Çubukâbâd Nâhiyesi cenûben yine Çubukâbâd Nâhiyesi ve Ayaş Kazâsı garben de kezâlik Ayaş ve Na'alluhan Kazâları ve Kastamonu Vilâyeti'nin Gerede Kazâsı arâzisiyle mahdûddur. Şimal-i şarkî cihetinden de Kengiri muzâfâtından Şabanözü Nâhiyesi'ne mülâsıkdır. Arâzinin kısm-ı a'zâmı ve hele şimâl kısımları dağlık ve ormanlık olub ormanlardan Hızırbeyli, Aluç, Sorguni Kavak, Festulca, Işık ormanları gâyet zengindir. Mevcûd eşcâr-ı azîmede kutr-ı vasatiüç metroya kadardır. Bunlardan Işık ormanlarının bulunduğu Işık Dağı Bolu ve Gerede ormanlarıyla ve Kavak dağı Kengiri cihetine devam iden silsilelerle iltisâk peydâ ider. Eşcârın cinsi kara ve sarıçam, köknar ve meşedir. Mecmû'-ı mesâhaları 84000 cerib kadardır. Kazânın vasatında ve Demir Karyesi civârından nebe'an iden Kirmir Çayı Beypazarı arâzisinde ve Mihallıccık Kazâsı arâzisiyle hadd-ı fâsıl olan Uşakbükü nâm Karye pişgâhında Sakarya'ya munsabb olur. Tûlu tahminen 514 kilometre kadardır. Bundan başka Eymir, Şâyi', Çeştepe Bağlıca Çayları nâmında sagir dört çay daha kazâ arâzisini irvâ ve iskâ ider. Kuyumcu, Karaçam Elmakır Karyeleri civârında birer ufak gölcük mevcûddur.

Şorba Kasabası'nın Topoğrafya-yı Tıbbi ve Ahvâl-i Ticâriye ve Sâ'iresi Hakkında Ma'lûmât

Kasabanın Sath-ı Bahrdan İrtifâ'ı: Elde idilememiştir, mamafih tedrîci yükselen selâsil-i cibâlin yakınında bulunduğundan tahmînen bin küsur metro denilebilir.

Derece-i harâret-i A'zami: +33: +39

Derece-i harâret-i Asgarî: -6: -10

Vaz'iyet-i Belde: Kasaba az meyilli bir tepenin cenûb sath-ı mâ'ilinde mebnî olub tamamen kibleye müteveccihdir.

Rüzgâr- Kasaba muktezâ-yı vaz'iyeti olarak cenûb rüzgârlarına ma'rûz olub şimâl rüzgârlarından hiç müte'essir olmamakda ise de bu vaz'iyet yazın –

çünkü harâret- i mevsimi ta'dîl edecek şimâl rüzgârlarına mâni' bulunduğundan –derece-i harâretin tezâyüdünü mûcib olur.

Toprağın Cinsi- Kasaba civârında hemen umûmiyetle kilsî.

Suların Cinsi- Toprağın kilsî olması bunlardan nebe'ân iden suların da kilsî olmasını bi't-tabi' icâb edeceğinden tabi'at-ı miyâh kâbızdır.

Emrâz-ı Belediye- Suların hâsse-i kabizesi ba'zı emrâz-ı iltihâbiye-i em'âyı müstevcib olur. Kasabanın hemen üönünden cereyân iden dere mevsim-i sayfda ba'zen tas'idât afniyeyi icâb itdiğinden hummâ-yı mükekattı'a da zâhir olur. Ma'a-mâfih kasabanın ahvâl-i umûmiye-i sıhhiyesi selimdir ve ciyâdet-i hava çam ormanlarının yakın bulunması hasebiyle galip ve ekserdir.

Belediye Vâridatı- 11000 guruş.

Kasabanın Şose ile Merbût Bulunduğu Kasabât- Hiçbir kasabaya şose ile merbûtiyet yoktur. Hele şimâl kısımları gâyet sa'bü'l-mürûr dağlalarla muhât olduğundan araba işlemez. Mevâridât ekser at ve esterle olur.

Kasabanın Münâsebât-ı Ticâriyede Bulunduğu Kasabât- Ankara, Ayaş, Kengiri.

Umumiyetle Zer' ve İdrâk Olunan Mahsulât- Arpa, buğday, fık, afyon, dağlar aralarından müteşekkil vadilerde pirinc.

Umûmiyetle İhrâc Olunan Mahsulât- Hububat, yapağı, tiftik, kereste, mahrukât,ve ibtidâ'i tarzda ma'mûlat-ı haşebiye, çift âlâtı ve kağı denilen araba takımları.

Kasabada San'at- Şâyân-ı dikkat ve zikr bir sa'nat yoktur.

Pazar Günleri- Kasabada haftada bir def'a cum'a günü Çeltikçi Karyesi'nde pençşenbe günü Peçenek Karyesi civârında Güleş Pazarı nâmiyle pazar günü bir meşhûr dâd ü sitâd teşekkül ider.

Panayır Günü- Kızılcahamamları civârında Çorak Panayırı nâmiyle bir panayır teşrîn'i-sânî ibtidâsından nihâyetine kadar devam ider ve Ankara ve Kengiri ve civâr-ı sâ'ireden birçok emti'a sevk idilerek ehemmiyetli mu'âmele-i ticâriye olur.

Kaplıca Miyâh-ı Ma'deniye- Kızılcahamamları iki olub her ikisinin terkîbi de bir ise de derece-i hararetleri muhtelifdir. Birinin derece-i harâreti +38 olub diğerinin +45: +50 dereceyi bulur. Suyunun terkîbâtında kibritit-hadîd ya'ni çelikli kükürt emlâhı vardır. Tabi'at-ı miyâh esâsen kalvî olub biraz da şab

ma'denini hâvidir. Kaplıcaları emrâz-ı cildiyeye ve emrâz- resyeviye-i mafsâliye ve adaleye ve nakrise nâfi olduğu gibi terkîbâtında şab bulunması ba'zı emrâz- ayniyede ve meselâ zâtü'l-mültehami-i habiye denilen göz kapaklarında hâsıl olan kabarcıklardan ibâret bulunan hastalığa dahi şâfidir. Sey Hamamı cüzî kükürt ve ziyâde mikdârda Alomin'i hâvidir. Suyu gayet mebzûldur.

Vişi Suyu: Kızılca Hamamı'na bir sa'at mesâfede Vişi Hamamı ve Suyu mevcûddur. Hamam havuzunun derece-i harâreti +25: +27 olub terkîbinde bikarbonat düsot fahmiyyet-i mağnezya potas külli mikdârda hâmız-ı karbon ve bir kilosunda bir buğday mikdârında şab vardır. Başlıca emrâz-ı mideviye ve dahame ve ihtikânât-ı kilyeviyeye (böbrek hastalıkları) nâfi'dir havuzunda emrâz-ı cildiyeye nâfi olduğundan bazen uyuz hastalığı ile musâb hayvanat da getirilir.

Merâkîd-ı Mübâreke: Yabanâbâd Kazâsı'nın Şeyler Karyesi'nde Hazreti Ömerü'l-Faruk radiyallahu anh Efendimizin sülâle-i tâhirelerinden Şeyh Ali El-Semerkindî kuddise sırrahü'l-âli hazretlerinin âsâr-kerâmât-ı seniyelerinden karye-i mezkûre civârında nebe'ân ile metro mesâfede yine zîr-i zemîne câri ve nihân olan Sığircık Suyu her tarafa nakl idilmekte ve âb-şerîf-i mezkûrun hassa-i garîbe ve i'câz-nümasından olarak her nereye nakl edilirse orada batın ve kanatları beyaz bir nev' sığircık kuşları peydâ olub mevrû'ata irâs-ı hasârda bulunan haşerat ve müziyât mahv itlâf itmekte oldukları mütevâtirdir. Kaza-i mezkûrun Kürt ve Çeki Karyeleri'nde İncik Dede Sultan ve Hasan Baba gunûnde-i pîster-i gufrândır.⁴⁰

Şorba'nın kaza statüsünden çıktıktan sonra Yabanabad'a bağlı merkez nahiye olduğu bilinmektedir. H. 1288 Salnâme-i Vilâyet-i Ankara' da Şorba'nın idari konumu belirtilmektedir.⁴¹ 1915 yılına kadar kaza bu merkezden kontrol edilmiş olup kaza merkezi daha sonra Kızılcahamam'a taşınmıştır.⁴²

⁴⁰Bekir Koç, *Osmanlı Kent Yıllıklarında Ankara Salnâme-i Vilâyet-i Ankara*, ASO, Ankara, 2014, s.855-859.

⁴¹ Age, s.18.

⁴² Yılmaz, age, s.6.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞORBA KAZASININ SOSYAL DURUMU

1. Demografik Yapı ve Nüfus

1.1. Nüfus

Tablo 3: Şorba kazası ve köyleri hane ve tahmini nüfus

KÖY ADI	HANE SAYISI	TAHMİNİ NÜFUS
KAYAVİRAN	41	205
KAVAKÖZÜ	13	65
GEREGİL	10	50
KINIK	18	90
ODACI	14	70
DEREMAHALLE	14	70
OĞLAKÇI	5	25
EVRE?	7	35
ŞEYHLER	22	110
DEREYILDIRIM	4	20
AŞAĞI KARAVİRAN	46	230
SEMERÖZÜ TUTURAK	76	380
KİSE	44	220
SARAY	11	55
TİMURCU	2	10
AYDOĞAN	11	55
İĞDİR	18	90
TAŞLI ŞEYHLİ	15	75
SALIN	35	175
KASIMLAR	17	85
VİRAN YILDIRIM	11	55
ALVİRAN YILDIRIM	17	85
EĞERLİ DERE	22	110
ÇANLI	15	75
KARAÇAM YILDIRIM	3	15
KÖSTEN	10	50
ALVİRAN EĞERLİ	14	70
SEMER	51	255
KIRK	16	80
TUTMACI	15	75

UÇARI	19	95
GÜĞÜM	9	45
KOZVİRAN YILDIRIM	2	10
AHULAR	7	35
SOFULAR YILDIRIM	5	25
BAŞEĞERLİ	30	150
ŞORBA KAZASI	33	165
AĞSAK	5	25
AĞCA VİRAN	16	80
SEMELER	5	25
İYMİR	9	45
ELVİRAN	5	25
ÇEÇTEPE	50	250
EĞCELER	15	75
ORTA BAYTASAR	19	95
AVCI YILDIRIM	4	20
SEMERÖZÜ KARGA	11	55
ÇANLI-ZİR	5	25
SAYACILAR	6	30
ÇUKURCA	16	80
OVAGEBRAN YILDIRIM	3	15
BAŞVİRAN	11	55
PAZAR	42	210
BAYIR	23	115
ÇATAK	6	30
ULUAĞAÇ YILDIRIM	7	35
MENTEŞLER	8	40
MUŞAMAHA YILDIRIM	5	25
YUKARI KARAVİRAN	51	255
ÜZÜMLER	6	30
KOZVİRAN EĞERLİ	13	65
ÇİĞİR	12	60
İÇVİRAN	18	90
GÜRCÜ	25	125
ÇUKURVİRAN	14	70
AKDOĞAN	34	170
HACILAR YILDIRIM	13	65
ÇEKERLER	13	65
ÜÇBAŞ	22	110
AĞÇAKESE	7	35
YAĞLICA	9	45
ŞARAÇ	4	20
EYEBELER	12	60
TOPLAM	1226	6130

Osmanlı Devletinde nüfus ile ilgili kaynaklar, ilk dönemlerde Tahrir, avarız, cizye kayıtlarının yer aldığı defterler iken daha sonraları cizye, nüfus, temettuat defterleri ve salnamelerdir.⁴³

19. yüzyıl ilk yarısında yapılan Temettuat sayımlarında Ankara Sancağına bağlı Şorba kazası ve köylerinin hane sayılarına bakıldığında tabloda görüldüğü üzere en fazla hane sayısına 76 hane ile Semerözü-Tuturak köyünde en az ise 2 hane sayısı ile Timurcu ve Kozviran Yıldırım Köylerinde karşılaşmaktayız.

Ömer Lütfi Barkan, 16. Yüzyıl tahrir defterlerini incelerken hane⁴⁴ sayılarını 5 ile çarparak gerçek nüfusun tahmin edilebileceğini kabul etmektedir.⁴⁵ İnceleme konumuz Şorba Kazasının 73 Köyünde Ömer Lütfi Barkan'ın nüfus hesaplaması sistemine göre 1226 hanede 6130 nüfus bulunduğu tahmin edilmektedir.

⁴³Nihan Purodran, *Temettuat Defterlerine Göre Lüleburgaz'ın Sosyo-Ekonomik Ve Demografik Yapısı*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2010, s.40.

⁴⁴Farsça'dan Türkçe'ye geçen hâne kelimesi “ev, bina, ikametgâh anlamında kullanılmaktadır. Vergiye esas olan bir maliye terimi özelliğinde taşıyan hânenin kaç kişilik bir aileyi ifade ettiği meselesi tartışmalıdır. Bkz: Nejat Göyünç, DİA, *Hane*, C: XV, s552.

⁴⁵Ömer Lütfi Barkan, “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul, 1953,C:X, s.12.

1.2.İsim, Lakap ve Ünvanlar

KÖYLER	İSİMLER																																		
	HASAN	ALİ	MUSTAFA	MEHMED	HÜSEYİN	AHMED	MUSA	İBRAHİM	ÖMER	OSMAN	YUSUF	İSMAIL	HALİL	İPEK	DURMUŞ	ÇAKIR	RECEP	BEKİR	ABDULLAH	SALİH	EBUBEKİR	VELİ	DEDE	SARI	MAHMUD	SÜLEYMAN	ABDÜLKADİR	SEYYİD	SELMAN	ABDÜLHALİM	İSRAFİL	MUHSİN			
KAYAVİRAN	6	7	7	5	3	5	2	2	1	1																									
KAVAKÖZÜ	2	1	1	2		1				2	2	1																							
GEREGİL	1	3				1	2		1			1	1																						
KINIK	2		6	4		2						1	1	1																					
ODACI	1	2	3	2	1		1					1			1	1																			
DEREMAHALLE				2	2	1		4		1		1					1	1	1																
OĞLAKÇI	1			2	1	1																													
EVRE?	1	1	2		1	1		1																											
ŞEYHLER	1	2	3	5		1	1	1		1									1	1	1														
DEREYILDIRIM		1	1																	1		1													
AŞAĞI KARAVİRAN	6	2	7	9	4	1	1	1	3	3		2							2					1	1	1									
SEMERÖZÜ TUTURAK	6	9	4	7	8	6		2	4	3	2	3	1					1	4		1	1			3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	

KÖYLER	İSİMLER		SADIK	MÜMİN	CİBİK	EMİN	ALADDİN	SATILMIŞ	SALİM	CEBRAİL	SALİH DÂİ	AHMED DÂİ	HASBİ	ALİŞAN	MEMİŞ	HİMMET	APO	ABBAS	MURAD	İDRİS	DURALİ	EMİN EFENDİOĞLU	OSMAN ALİ	İBRAHİM HACİ HÜSEYİN	İMAM	ALEMDAR İBRAHİM	İSMAIL ÇELEBİ	ŞAKİR	EMİN HÜSEYİN	BAŞE	KÖSE	RAMAZAN	ABDURRAHMAN	ABDİ OSMAN			
KAYAVİRAN																																					
KAVAKÖZÜ																																					
GEREGİL																																					
KINIK																																					
ODACI																																					
DEREMAHALLE																																					
OĞLAKÇI																																					
EVRE?																																					
ŞEYHLER																																					
DEREYILDIRIM																																					
AŞAĞI KARAVİRAN																																					
SEMERÖZÜ TUTURAK	1																																				
KİSE		1	1																																		
SARAY				1																																	
TİMURCU																																					

Tabloya bakarak hangi isimlerin hangi köyde en fazla kullanıldığı aşağıda belirtilmiştir.

Hasan isminin 6 kişiyle en fazla kullanıldığı köyler Kayaviran, Aşağıkaraviran, Semerözü Tutturak, Çeçetepe ve Çekerler köyleridir.

Ali isminin 9 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak köyüdür.

Mustafa isminin 8 kişiyle en fazla kullanıldığı Semer köyüdür.

Mehmed isminin 10 kişiyle en fazla kullanıldığı Yukarıkaraviran köyüdür.

Hüseyin isminin 8 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak ve Pazar köyleridir.

Ahmed isminin 7 kişiyle en fazla kullanıldığı Akdoğan köyüdür.

Musa isminin 2 kişiyle en fazla kullanıldığı Kayaviran, Geregil ve Çukurviran köyleridir.

İbrahim isminin 7 kişiyle en fazla kullanıldığı Semer köyüdür.

Ömer isminin 4 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak ve Çeçetepe köyleridir.

Osman isminin 4 kişiyle en fazla kullanıldığı Kise, Çeçetepe, Pazar ve Gürcü köyleridir.

Yusuf isminin 2 kişiyle en fazla kullanıldığı Kavaközü ve Semerözü Tutturak köyleridir.

İsmail isminin 3 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Kise ve Çeçetepe köyleridir.

Halil isminin 3 kişiyle en fazla kullanıldığı Kise ve Akdoğan köyleridir.

İpek isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kınık ve Hacılar Yıldırım köyleridir.

Durmuş isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Odacı, Taşlı Şeyhli, Ahular ve Üzümler köyleridir.

Çakır isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Odacı ve uçarı köyleridir.

Recep isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Deremahalle ve Eğceler köyleridir.

Bekir isminin 2 kişiyle en fazla kullanıldığı Semer köyüdür.

Abdullah isminin 4 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak köyüdür.

Salih isminin 2 kişiyle en fazla kullanıldığı etepe, Eğceler, Bayır ve iğir köyleridir.

Ebubekir isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Şeyhler, Semerözü Tutturak, Eğerlidere, Uçarı, Ağcaviran, etepe, İçviran ve Hacılar Yıldırım köyleridir.

Veli isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Dereyıldırım, Semerözü Tutturak, Saray, Taşlı Şeyhli, Semer, Uçarı, Avcı Yıldırım ve Yukarı Karaviran köyleridir.

Dede isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Aşağı Karaviran, Kösten, Pazar, Bayır, Uluաa Yıldırım, Yukarı Karaviran ve İçviran köyleridir.

Sarı isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Aşağı Karaviran köyüdür.

Mahmud isminin 3 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak köyüdür.

Süleyman isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Timurcu, anlı-Zir, Kozviran Eğerli, İçviran, Akdoğan ve çekerler köyleridir.

Abdülkadir isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Eğerlidere, Başeğerli, Eğceler, Ortabaytasar ve Bayır köyleridir.

Seyyid isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Kise, Aydoğan, Alviran Eğerli, Semer, İymir, Yukarı Karaviran ve Eyebeler köyleridir.

Selman isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Kösten, Semer, Yukarı Karaviran ve Hacılar Yıldırım köyleridir.

Abdülhalim isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak ve Uçarı köyleridir.

İsrafil isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak köyüdür.

Muhsin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak, Uçarı ve Yukarı Karaviran köyleridir.

Sadık isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semerözü Tutturak köyüdür.

Mümin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kise köyüdür.

Cibik isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kise köyüdür.

Emin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Saray ve Semer köyleridir.

Aladdin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Aydoğan köyüdür.

Satılmış isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı İğdir, Eğrlidere, Çanlı, Alviran Eğrli, Tutmacı, Başeğerli, Şorba Kazası, Pazar, Gürcü ve Eybeler köyleridir.

Salim isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Taşlı Şeyhli köyüdür.

Cebrail isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Salın köyüdür.

Salih Dai isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kasımlar köyüdür.

Ahmed Dai isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kasımlar köyüdür.

Hasbi isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Kasımlar köyüdür.

Alişan isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Alviran Yıldırım ve Sayacılar köyleridir.

Memiş isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Alviran Yıldırım, Ahular, Ortabaytasar, Yukarı Karaviran ve Gürcü köyleridir.

Himmet isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Karaçam Yıldırım köyüdür.

Apo isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Semer köyüdür.

Abbas isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Güğüm köyüdür.

Murad isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Başeğerli köyüdür.

İdris isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Başeğerli köyüdür.

Durali isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Başeğerli ve Çekerler köyleridir.

Emin Efendioğlu isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Şorba Kazasıdır.

Osman Ali isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Şorba Kazasıdır.

İbrahim Hacı Hüseyin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Çeçetepe köyüdür.

İmam isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Çeçetepe köyüdür.

Alemdar İbrahim isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Eğceler köyüdür.

İsmail Çelebi isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Avcıl Yıldırım köyüdür.

Şakir isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Çiğir köyüdür.

Başe isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı İçviran köyüdür.

Köse isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı İçviran köyüdür.

Ramazan isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Yukarı Karaviran köyüdür.

Abdurrahman isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Yukarı Karaviran köyüdür.

Abdi Osman isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Akdoğan köyüdür.

İpek Dai isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Ağcakese köyüdür.

Gökmüş isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Pazar köyüdür.

Bayram isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Salın köyüdür.

Abidin isminin 1 kişiyle en fazla kullanıldığı Üçbaş köyüdür.

Tabloya göre köylerde hane reisi olarak kayıt edilen kadın hane reisleri isimleri ve hangi köyde oldukları aşağıda belirtilmiştir.

Şeyh Mehmed oğlu Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Üçbaş köyündedir.

Akdede oğlu Ali'nin Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Üçbaş köyündedir.

Sadık İbrahim'in Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Üçbaş köyündedir.

Memişoğlu Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Saraç köyündedir.

İmamoğlu Ahmed'in Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Ağcakese köyündedir.

Taş oğlu İbrahim'in İbrahim'in Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Kayaviran köyündedir.

Ahmed Dede oğlu Zevcesi Hatun ismi ile 1 kişi Semerözü Tuturak köyündedir.

Tablo 5 ve 6 te belirtilen isimlere bakıldığında en fazla kullanılan ismin 209 kişiyle Mehmed olduğunu görmekteyiz. Bu ismi takiben ardından kullanılan en fazla kullanılan isimler sırasıyla Ali, Mustafa, Hasan, Hüseyin ve Ahmed isimleridir. Diğer isimlerin kullanımı bu isimlerin kullanımını kadar sık değildir.

Hz. Muahmmmed'in Türkçeleşmiş şekli olan Mehmed isminin kullanılması bölgenin dini yapısı hakkında bilgi vermekle birlikte, Hasan, Hüseyin ve Ali gibi isimlerin kullanılması da Ehli Beyt'e olan sevginin bir kanıtıdır.

Tablodaki isimlerin genellikle Arapça olduğu dikkat çekmektedir. Türkçe kökenli isimlerin kullanım sıklığı ise azdır.

Bunun dışında bazı kadınların hane reisi olarak kayıt edildiği görülmektedir. Buradan temettuat kayıtlarının vergi toplanması esas alınarak yapılmasından dolayı sadece hane resilerinin isimlerinin yazıldığıdır. Hane reisi olarak kayıt edilen kadınların isimleri "Şeyh Mehmed oğlu zevcesi Hatun" şeklinde kayıt edilmiştir. Benzer şekilde 7 hane bu şekilde kayıt edilmiştir.

KÖYLER	LÂKAP	SEYYİD	KARA	MİR	TİRİL	GEDİK	KASAP	KABAKLI	KÜÇÜK	ÇONÇA	BERBER	HACI	MOLLA	KÂMİL	ŞERİF	EFENDİ	BEY	KARAGÖZ	SARI	KAMIŞ	KURU	DERVİŞ	AĞA	DELI	KOCA	GÖK	KAHVECİ	DAVULCU	BERBER	ÇİL	DON	BARAK	KEL					
		KAYAVİRAN	10																																			
KAVAKÖZÜ																																						
GEREGİL																																						
KINIK		1																																				
ODACI																																						
DEREMAHALLE																																						
OĞLAKÇI																																						
EVRE?																																						
ŞEYHLER			1	1																																		
DEREYILDIRIM																																						
AŞAĞI KARAVİRAN					1	1	1	1	1	1	1	2	1																									
SEMERÖZÜ TUTURAK	29	1									1	2		1	1		1																					
KİSE											1	1																										
SARAY																																						
TİMURCU																																						
AYDOĞAN		1										1							1	1																		
İĞDİR	1																				1																	
TAŞLI ŞEYHLİ																																						

Lakap, bir kimseye veya bir aileye, o aileye, o kimsenin veya ailenin bir özelliğini belirtmek için verilmektedir. Kişilerde veya ailelerde belirtilecek özelliğin tümü, kullanılan lakapların kendi içinde ayrılmalarını sağlamıştır.

Tablo 7-8'e bakıldığında 42 kişiyle en fazla kullanılan lakap Seyyid lakabıdır. Bu lakabın ardından en fazla Hacı ve Molla lakapları ile karşılaşmaktayız.

Kasap	Aşağı Karaviran	1
Berber	Aşağı Karaviran	1
Kahveci	Pazar	1
Davulcu	Pazar	1
Berber	Pazar	1
Çoban	Saraç	1
Değirmenci	Eyebeleler	1

Tablo 9: Şorba kazası ve köyleri meslek bildiren lakaplar ve ünvanlar

Kişinin tanımlanmasından yaptığı veya daha önceden yapmış olduğu mesleğin önemli rolü olmuştur. Mesleklerin belirtilmesinde kişinin mesleği veya baba ve kardeşin mesleği meslekide belirtilerek ikinci bir tanımlama yapılabilir. Şorba Kazası ve köylerindeki bu meslek gruplarına inceleme konumuz temettuat defterlerinden ulaşılmıştır.

Kara	8	Don	1
Tiril	1	Barak	1
Küçük	1	Kel	1
Karagöz	1	Nizam	1
Sarı	1	Koğa	1
Kamış	1	Boz	1
Kuru	1	Karın	1
Deli	1	A'ma	1
Koca	1	Yamuk	1
Gök	1	Topal	1
Çil	1	Kırış	1

Tablo 10: Şorba kazası ve köyleri eşkal bildiren lakaplar ve ünvanlar

Tablo 10'a bakıldığında kişinin tanımlanmasında kullanılan lakapların kişinin ruhsal ve fiziki durumu göz önüne alınarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

1.3. Dini Yapı

Ankara Sancağına bağı Şorba Kazasının temettuat defterlerine bakıldığında nüfus yapısı özelliğine bakıldığında kaza ve köylerinde Müslüman nüfus haricinde herhangi başka bir dine mensup vergi mükellefi bulunmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞORBA KAZASININ İKTİSÂDİ DURUMU

1. İktisâdi Yapı

1.1. Tarım ve Ziraat

Osmanlı Devleti'nde ekonomiyi belirleyen en önemli unsur tarım ve ziraattır. Ziraatın temeli ise klasik dönem sonuna kadar tımar sistemidir. 17. Yüzyılda bozulmaya başlayan tımar sisteminin akabinde devlet toprak üzerindeki denetimini de kaybetmeye başlamıştır. Osmanlı Devletinin son dönemlerine doğru toprakların kimler tarafından nasıl kullanıldığı karmaşası yaşanmıştır.

Tanzimatın ilanının akabinde toprak yönetimi ile alakalı düzenlemeler başlamıştır. Arazi kanunnamesi ile 1858'de tarım ve ziraat topraklarının mülkiyetleştirilmesi başlamıştır.⁴⁶

İncelediğimiz Temettuat defterlerinde toprak yönetimi ve yönetimi ile ilgili gelişmeleri görmekteyiz. Defterlerde hane reislerinin zirai faaliyetleri, gelirleri ve vergileri kayıt altına alınmıştır. Bu bilgiler ile bölgesel veriler elde edilse de ülkenin durumu hakkında bize önemli bilgiler de vermektedir.

Şorba Kazasında hane sahiplerinin toplam 8492,5 dönüm arazileri bulunmaktadır. Araziler muhtelif büyüklükte olup kullanım şekilleri farklıdır. Toprakların 6454 dönümü Mezru (ekili) tarla, 690 dönümü Gayri Mezru (ekili olmayan)tarla ve 979 dönümü ise Kıraç tarladır. Ayrıca 282 dönüm Çayır, 60 dönüm Bağ, 21 dönüm Duhan tarlası, 5 dönüm Bostan ve 1,5 dönüm Bahçe bulunmaktadır.

Dikkat çeken önemli nokta ise ekili tarla ile ekili olmayan tarla arasındaki farktır. Ekili tarlaların onda biri oranında ekili olmayan tarla bulunması toprakların verim için dinlendirilmesinin yani nadasa bırakılma uygulamasının olmadığını göstermektedir. Nadas topraktan alınacak verimin artırılması için yapılan bir uygulamadır. Bölge toprakları verimli olmamakla beraber nadasın fazla olamamasın

⁴⁶ Ahmet Tabakoğlu, Türk İktisad Tarihi, İstanbul, 1998, s.189.

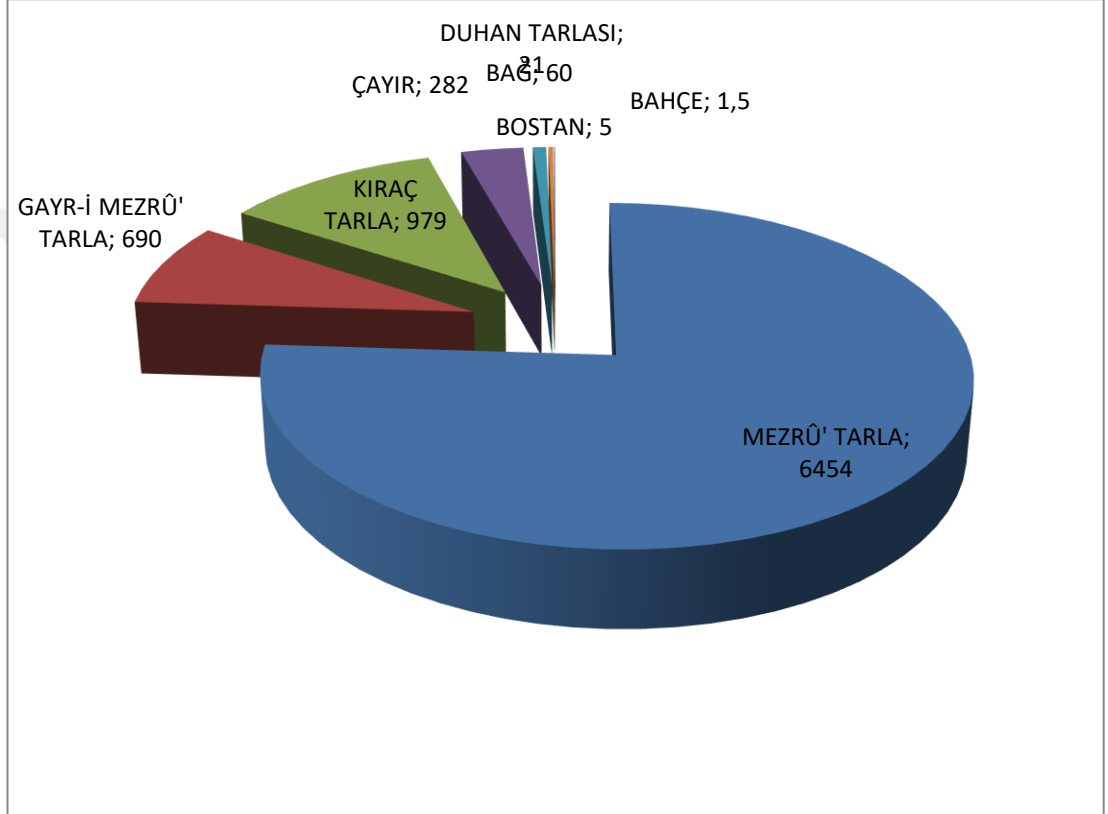
sebebi topraktan elde edilen ürüne ihtiyaçlarının fazla olması ve hane mensuplara ait tarım topraklarının hane geçimine yeterli ölçüde olmaması olarak yorumlanabilir.

KÖY ADI	MEZRÛ' TARLA	GAYR-İ MEZRÛ' TARLA	KIRAÇ TARLA	ÇAYIR	BAĞ	DUHAN TARLASI	BOSTAN	BAHÇE
KAYAVİRAN	145	5	89	19				
KAVAKÖZÜ	28	8						
GEREĞİL	119	3	4					
KINIK	65	10						
ODACI	67	6						
DEREMAHALLE	53		34	2				
OĞLAKÇI	19	4		3				
EVRE?	24	3	3					
ŞEYHLER	180	14						
DEREYILDIRIM	35			3				
AŞAĞI KARAVİRAN	228	30,5		7	7			
SEMERÖZÜ TUTURAK	436	8	295	39				
KİSE	151,5							
SARAY	33	6	10	1				
TİMURCU	15	5	5	3				
AYDOĞAN	54		7	10				
İĞDİR	80	40	20		1	5,5		
TAŞLI ŞEYHLİ	91	6		1				
SALIN	144	10						
KASIMLAR	32	3						
VİRAN YILDIRIM	58	2	51					
ALVİRAN YILDIRIM	159	10	70	18				
EĞERLİ DERE	54	4	9	2				
ÇANLI	54	3						
KARAÇAM YILDIRIM	35		10	3,5				
KÖSTEN	53		6	8			2	1
ALVİRAN EĞERLİ	37	20		1				
SEMER	235	3	113	30				
KIRK	56	6	9	1				
TUTMACI	57	17	9	7				

UÇARI	71	1			19	14,5	3	
GÜĞÜM	50	3						
KOZVİRAN YILDIRIM	12		5	3				
AHULAR	27			7				
SOFULAR YILDIRIM	29		9	1				
BAŞEĞERLİ	55	6	14	13				
ŞORBA KAZASI	55,5	4						
AĞSAK	23	6	5	2				
AĞCA VİRAN	33	13	6					
SEMELER	22							
İYMİR	41	6						
ELVİRAN	9	7						
ÇEÇTEPE	589	72	4	1	16			
EĞCELER	27							
ORTA BAYTASAR	62		16					
AVCI YILDIRIM	63			11				0,5
SEMERÖZÜ KARGA	77		30	10,5				
ÇANLI-ZİR	22							
SAYACILAR	13							
ÇUKURCA	47	29	10					
OVAGEBRAN YILDIRIM	66		5	7				
BAŞVİRAN	82		2	8		1		
PAZAR	223	74						
BAYIR	44	2	22	3				
ÇATAK	6	13	24	3				
ULUAĞAÇ YILDIRIM	45	11	21	4				
MENTEŞLER	14,5	1						
MUŞAMAHA YILDIRIM	24	5	12					
YUKARI KARAVİRAN	602,5	28,5	5	4,5				
ÜZÜMLER	29	6						
KOZVİRAN EĞERLİ	26	25		10				
ÇİĞİR	192	8						
İÇVİRAN	120	42			13			
GÜRCÜ	70							
ÇUKURVİRAN	49	15	14	12				
AKDOĞAN	318	24		3				
HACILAR YILDIRIM	51	11	14	2				
ÇEKERLER	51	6	4	2				
ÜÇBAŞ	164	9						
AĞÇAKESE	21	10	2	0,5				
YAĞLICA	20	6	11	7				
ŞARAÇ	50	20		9	4			

EYEBELER	61							
TOPLAM	6454	690	979	282	60	21	5	1,5

Tablo 11: Şorba kazası ve köyleri tarla dağılımları

Grafik 1: Tarla Oranları

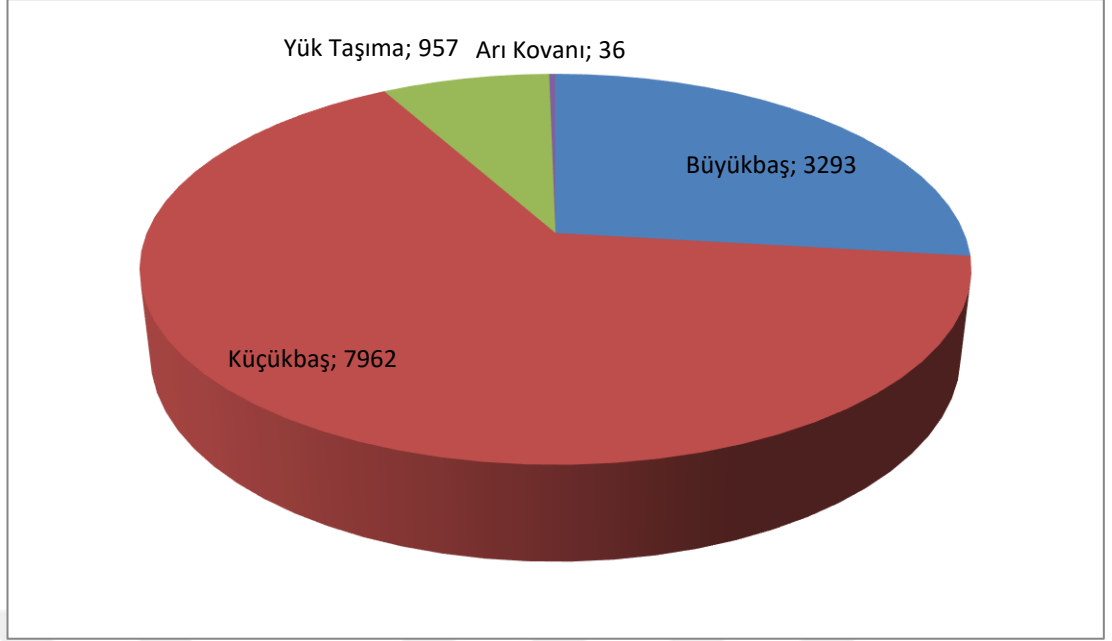
Tablo 11’de görüldüğü gibi köyler arasında en fazla toprak Semerözü Tutarak köyündedir. Mezru tarla en fazla Yukarı Karaviran, en az Çatak köyündedir. Gayri Mezru tarla en fazla Pazar en az Uçarı ve Menteşler köyündedir. Kıraç tarla en fazla Semerözü Tutarak en az Başvıran ve Ağcakese köyündedir. Çayır en fazla Semerözü Tutarak en az Ağcakese köyündedir. Bağ en fazla Uçarı en az İğdir köyündedir. Duhan Tarlası en fazla Uçarı en az Başvıran köyündedir. Bostan en fazla Uçarı en az Kösten köyündedir. Bahçe ise en fazla Kösten en az Avcı Yıldırım köyündedir.

1.2. Hayvancılık

KÖYLER	SAĞMAN KARA SİĞİR İNEK	SAĞMAN İNEK	SAĞMAN KEÇİ	SAĞMAN KOYUN	SAĞMAN KARA SİĞİR	SAĞMAN MANDA	SAĞMAN KEÇİ TİFTİK	SAĞMAN İNEK MANDA	ÖKÜZ MANDA	ERKEK MANDA	DÜĞE MANDA	KISIR MANDA	ERKEK MANDA ÖKÜZ	ÖKÜZ MANDA BUZAĞI	ÇAMUŞ ERKEK	CAMUŞ-ÇEBİŞ	KUZU	DÜĞE	ERKEK KOYUN	KOYUN	BOĞA	OĞLAK	KIL ERKEK OĞLAK	ERKEK KEÇİ	ERKEK KEÇİ TİFTİK	ERKEK KIL KEÇİ	İNEK	SİĞİR	MERKEB	BARGİR	TAY	KATIR	ESB	GÜRE	
KAYAVİRAN	37	7	68	60		13			2				2				56	20				56							16	2	1				3
KAVAKÖZÜ		6	29					6														20		10						2					
GEREGİL	2	10	90		2													6				62		22	25				9						
KINIK	10	10	71		2																	29						9	2			4	1		
ODACI		5	30		2													2				33						8				6			
DEREMAHALLE	1	7	35	14	1	5				9							8	2				34		2	5			5							
OĞLAKÇI		3																										1							
EVRE?	11			12			7										11	3				7						5	1						
ŞEYHLER	7	9	76	16	4			1									4	4				26		19				5				11			
DEREYILDIRIM	4		9	4													4	1				4						3	1						

BAŞEĞERLİ	17		121			1				1					7				96		35				4	3			1	2
ŞORBA KAZASI	1	45	99																45		10				2	7		1	4	
AĞSAK		5	45	15		1								10					41		20				1	2				
AĞCA VİRAN	3	12	36	4										2					21		3				12	2			2	
SEMELER	7	1																	15				15		4	1				
İYMİR		3	11		3										1				5			5			9					
ELVİRAN		3																							3					
ÇEÇTEPE	14	17	165	20	2	3		1	5						9	1			134		37	37			41	2		5	2	
EĞCELER	2	11	65			2													41		21				2	4			1	
ORTA BAYTASAR	6	9			7	1									1										3					
AVCI YILDIRIM	10		16	4		1								3	1				15						2					
SEMERÖZÜ KARGA	11	12	77	24	4	6								25	5	2	3		79		24		4		2	2				
ÇANLI-ZİR	1	4	33	5	3									4					20			6			4			1		
SAYACILAR	7																								1	2				
ÇUKURCA	16	12	60		1										1				46						10	2				
OVAGEBRAN YILDIRIM	13		46	62										51	6				35		10	12				2			1	1
BAŞVİRAN	10	1	31	12										9	1				25		6	5			9			1		
PAZAR	10	22	52		4	4			2										47		7				29	2	1	6	1	
BAYIR	8	5	40	4										4					38			15			15			1		
ÇATAK	5		27	14										12					21			2			1	1				
ULUAĞAÇ YILDIRIM	1	2	23												1				18		5	8			2					
MENTEŞLER	6		1				13								1				11				4			1				
MUŞAMAHA YILDIRIM	5	1	14	15										13	1				11		2				3					
YUKARI KARAVİRAN	10	39	160	55	3	1								39	4				117		2	45	5	2	51	1		5		
ÜZÜMLER	5	3	11						2										6			5			2					1

KOZVİRAN EĞERLİ	1	13	74													5				57		28					6			1				
ÇİĞİR	1	5	69	5	6	1		1								5				53			10				5			1	1			
İÇVİRAN	11	5				3																			13	1				1				
GÜRCÜ		9	60			7							2		4					47		24		5		12	3			1				
ÇUKURVİRAN	9	8	93	28	2										28	2				72		38				6	6		1					
AKDOĞAN	10	28	72	23											19	4				56		12	9			1	23		14					
HACILAR YILDIRIM		10	8	4			10									3				16						11								
ÇEKERLER	11	5	24													3				11			4			4	1							
ÜÇBAŞ	8	20	71	5	2										6	2				47			4			12	1	1	13	2				
AĞÇAKESE	6	1	12	2												2				8						5	1							
YAĞLICA	7		71	4											5	1				58						1	3							
ŞARAC	2	4	23	5	1				4						4	4				18			5			4			1					
EYEBELER		13	47								1					3				30						5	1			1				
TOPLAM	546	593	3262	730	63	100	50	8	52	36	10	1	2	1	1	12	496	147	9	114	1	2443	10	477	236	130	2	1	597	110	5	94	26	20

Grafik 2: Hayvan sayıları

Hayvan sayılarının toplamının %65'i küçükbaş, %27 si büyükbaş ve %8'i taşıma yük hayvanına aittir.

Şorba kazası temettuat defterleri incelendiğinde köylerde ki hayvan adetleri yukarıdaki tabloda verilmiştir. Burada küçükbaş hayvan sayısının büyükbaş hayvan sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi ise kıraç arazilerin fazlalığı meraların azlığı ve dağlık arazi yapısının olmasından kaynakladığı düşünülmektedir.

Sağman Kara Sığır İnek, en fazla 49 adet ile Semerözü Tutturak köyündedir. En az 1 adet ile Deremahalle, Aydoğan, Salın, Şorba, Çanlı-Zir, Uluğaç Yıldırım, Kozviran Eğerli ve Çiğir köylerinde bulunmaktadır.

Sağman İnek, ne fazla 45 adet Şorba kazasında bulunmaktadır. En az 1 adet Karaçam Yıldırım, Semeler, Başviran, Muşamaha Yıldırım ve Ağcakese köyündedir.

Sağman Keçi, en fazla 165 adet Çeçtepe köyündedir. En az 1 adet Menteşler köyündedir.

Sağman Koyun, en fazla 88 adet Semer köyündedir. En az 1 adet Ağcakese köyündedir.

Sağman Kara Sığır, en fazla 7 adet Orta Baytasar köyündedir. En az 1 adet Deremahalle, İğdir, Alviran Yıldırım, Kösten, Ahular, Çukurca ve Saraç köyündedir.

Sağman Manda, en fazla 22 adet Semerözü Tutturak köyündedir. En az 1 adet Başeğerli, Ağsak, Orta Baytasar ve Avcı Yıldırım köyündedir.

Sağman Keçi Tiftik, en fazla 20 adet Semeler köyündedir. En az 7 adet Şeyhler köyündedir.

Sağman İnek Manda, en fazla 2 adet Ahular köyündedir. En az 1 adet Şeyhler, Çanlı, Ağsak, Çeçtepe ve Çiğir köyündedir.

Öküz Manda, en fazla 14 adet Semerözü Tutturak köyündedir. En az 2 adet Kayaviran, Aydoğan, Çanlı, Pazar ve Üzümler köyündedir.

Erkek Manda, en fazla 15 adet Semer köyündedir. En az 1 adet Tutmacı ve Başeğerli köyündedir.

Düğe Manda, en fazla 6 adet Semerözü Tutturak köyündedir. En az 1 adet Eyebeler köyündedir.

Kısır Manda, en fazla 1 adet Semerözü Tutturak köyündedir.

Erkek Manda Öküz, en fazla 2 adet Kayaviran köyündedir.

Öküz Manda Buzağı, en fazla 1 adet Semerözü Tutturak köyündedir.

Çamuş Erkek en fazla 1 adet Semerözü Tutturak köyündedir.

Çamuş-Çebiş, en fazla 10 adet Semer köyündedir. En az 2 adet Gürcü köyündedir.

Kuzu, en fazla 56 adet Kayaviran köyündedir. En az 2 adet Kise, Kasımlar ve Ağcaviran köyündedir.

Düğe, en fazla 20 adet Kayaviran köyündedir. En az 1 adet Deremahalle, Timurcu, Salın, Alviran Yıldırım, Tutmacı, İymir, Çeçtepe, Orta Baytasar, Avcı Yıldırım, Çukurca, Başvıran, Uluğaç Yıldırım, Menteşler, Muşamaha Yıldırım ve Yağlıca köyündedir.

Erkek koyun, en fazla 5 adet Kise köyündedir. En az 2 adet Aşağı Karaviran ve Semerözü Karga köyündedir.

Koyun, en fazla 111 adet Semer köyündedir. En az 3 adet Semerözü Karga köyündedir.

Boğa, en fazla 1 adet Taşlı Şeyhli köyündedir.

Oğlak, en fazla 134 adet Çeçtepe köyündedir. En az 3 adet Karaçam Yıldırım köyündedir.

Kıl Erkek Oğlak, en fazla 10 adet Salın köyündedir.

Erkek Keçi, en fazla 38 adet Çukurviran köyündedir. En az 2 adet Deremahalle, Çukurviran, Kırk, Muşamaha Yıldırım ve Yukarı Karaviran köyündedir.

Erkek Keçi Tiftik, en fazla 45 adet Yukarı Karaviran köyündedir. En az 2 adet Çatak köyündedir.

Erkek kıl Keçi, en fazla 33 adet Salın köyündedir. En az 2 adet Kise köyündedir.

İnek, en fazla 2 adet Yukarı Karaviran köyündedir.

Sığır, en fazla 1 adet Akdoğan köyündedir.

Merkebe, en fazla 51 adet Yukarı Karaviran köyündedir. En az 1 adet Oğlakçı, Timurcu, Kasımlar, Alviran Eğerli, Tutmacı, Kozviran Yıldırım, Ağsak, Sayacılar, Çatak ve Yağlıca köyündedir.

Bargir, en fazla 12 adet Eğerli Dere köyündedir. En az 1 adet Evre, Dere Yıldırım, Aşağı Karaviran, Saray, Çanlı, Uçarı, Güğüm, Semeler, Çatak, Menteşler, Yukarı Karaviran, İçviran, Çekerler, Üçbaş, Ağcakese ve Eyebeler köyündedir.

Tay, en fazla 2 adet Alviran Yıldırım köyündedir. En az Kayaviran, Pazar ve Üçbaş köyündedir.

Katır, en fazla 14 adet Taşlı Şeyhli ve Akdoğan köyündedir. En az 1 adet Aydoğan, Şorba Kazası, Çanlı-Zir, Başviran, Bayır, Çukruviran ve Saraç köyündedir.

Esb, en fazla 4 adet Şorba Kazası köyündedir. En az 1 adet Kınık , Viran Yıldırım, Alviran Yıldırım, Kırk, Başeğerli, Eğceler, Ova Gebran Yıldırım, Pazar, Kozviran Eğerli, Çiğir, Gürü ve Eyebeler köyündedir.

Güre, en fazla 5 adet Semer köyündedir. En az 1 adet Çanlı, Kösten, Uçarı, Ahular, Ova Gebran Yıldırım, Üzümler, Çiğir ve İçviran köyündedir.

Kara Sığır İnek, en fazla 2 adet Tutmacı, Şorba Kazası ve Bayır köyündedir. En az Başeğerli, Ağsak, Ağcaviran Çeçtepe ve Başviran köyündedir.

Öküz Kara Sığır İnek, en fazla 2 adet Semerözü Tutturak köyündedir.

Öküz, en fazla 27 adet Kasımlar köyündedir. En az 1 adet Dere Yıldırım, Aşağı Karaviran, Ahular, Sofular Yıldırım ve İymir köyündedir.

Kara Sığır Öküz, en fazla 78 adet Kise köyündedir. En az 2 adet Timurcu, Kozviran Yıldırım, Eğceler, Kozviran Eğerli ve Ağcakese köyündedir.

Düğe Kara Sığır, en fazla 11 adet Kösten köyündedir. En az 1 adet Kayaviran, Aydoğan, Taşlı Şeyhli, Salın, Alviran Yıldırım, Eğerli Dere, Ahular, Ağsak, Avcı Yıldırım, Başviran, Bayır ve İçviran köyündedir.

Kara Sığır, en fazla 6 adet Başviran köyündedir. En az 1 adet Dere Yıldırım, Aşağı Karaviran, Semerözü Tutturak, Aydoğan, Kozviran Yıldırım, Semeler, Çanlı-Zir, Bayır, Çatak, Muşamaha Yıldırım, Çukurviran ve Çekerler köyündedir.

Erkek Sığır Düğe, en fazla 1 adet Deremahalle köyündedir.

Kısrak, en fazla 4 adet Kozviran Eğerli köyündedir. En az 1 adet Kınık, Salın, Kasımlar, Semer, Sofular Yıldırım, Gürcü, Akdoğan ve Eyebeler köyündedir.

Kısrak Döllü, en fazla 3 adet Semer köyündedir. En az 1 adet Evre, Dere Yıldırım, İğdir, Taşlı Şeyhli, Kasımlar, Viran Yıldırım, Kösten, Alviran Eğerli, Başeğerli, Avcı Yıldırım, Pazar, Çiğir, Akdoğan ve Saraç köyündedir.

Kısrak Dölsüz, en fazla 8 adet Alviran Yıldırım köyündedir. En az 1 adet Timurcu, İğdir, Salın, Viran Yıldırım, Eğerli Dere, Çanlı, Kösten, Güğüm, Sofular Yıldırım, Avcı Yıldırım, Ova Gebran, Başviran, Uluagaç Yıldırım, İçviran ve Eyebeler köyündedir.

Kısrak Döllü Erkek, en fazla 6 adet Semerözü Tuturak köyündedir. En az 1 adet Aydoğan, Salın, Kasımlar, Alviran Yıldırım, Çanlı, Başeğerli, Ağsak, Başvıran, Yukarı Karavıran, Üzümler ve Yağlıca köyündedir.

Kısrak Döllü Dişi, en fazla 4 adet Kayavıran köyündedir. En az 1 adet Salın, Kösten, Kozvıran Yıldırım, Başeğerli, Ağsak, Semerözü Karga, Çukurca ve Ova Gebran Yıldırım köyündedir.

Kısrak Düğe, en fazla 1 adet Kozvıran Yıldırım köyündedir.

Kısrak Güre, en fazla 1 adet Şorba Kazasındadır.

Kısrak Kör, en fazla 1 adet Semer köyündedir.

Kısrak-1 Kebir, en fazla 3 adet Semer ve Başeğerli köyündedir.

Kısrak Sığır, en fazla 1 adet Kasımlar köyündedir.

Erkek Buzağı, en fazla 16 adet Semer köyündedir. En az 1 adet Kavaközü, Oğlakçı, Kise, Saray, Timurcu, Kasımlar, Tutmacı, Sofular Yıldırım, Ağcavıran Yıldırım, Çanlı-Zir, Ova Gebran Yıldırım, Başvıran, İçvıran ve Üçbaş köyündedir.

Tosun Erkek Buzağı, en fazla 1 adet Saray köyündedir.

Düğe Dişi Buzağı, en fazla 1 adet Çeçtepe köyündedir.

Ester, en fazla 1 adet Eğceler köyündedir.

Erkek Ağnam, en fazla 5 adet Yukarı Karavıran köyündedir.

Arı Kovanı, en fazla 10 adet İçvıran köyündedir. En az 3 adet Alvıran Eğerli köyündedir.

Yukarıda belirtilen hayvan sayılarına göre Büyükbaş hayvan 1189 adet ile Kara Sığır Öküz cinsine aittir. Küçübaş hayvan 3262 adet ile Sağman Keçi cinsine aittir. Yük ve taşıma hayvanı olarak 597 adet ile Merkeb cinsine aittir.

1.3. Meslekler ve İş Kolları

Temettuat defterlerinden elde edilecek önemli verilerden biride hane reislerinin ekonomik faaliyetleridir. Bu verilerdeki mesleki dağılımlar bölgenin iktisadi yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Temettuat sayımlarında hane reislerinin meslekleri belirtilmiştir. Bölgenin kayıtlarında hane hane bilgiler verilmiş olup temel geçim kaynağı tarım ile meşgul olup olmadığı belirtilmiştir.

Aşağıdaki tabloda temel geçim kaynağı tarım ile uğraşan hane sayıları verilmiştir.

KÖY ADI	ERBÂB-I ZİRÂAT OLDUĞU	ERBÂB-I ZİRÂAT OLMADIĞI	HANE SAYISI
KAYAVİRAN	25	16	41
KAVAKÖZÜ	8	5	13
GEREGİL	7	3	10
KINIK	9	9	18
ODACI	8	6	14
DEREMAHALLE	12	2	14
OĞLAKÇI	4	1	5
EVRE?	5	2	7
ŞEYHLER	17	5	22
DEREYILDIRIM	4	0	4
AŞAĞI KARAVİRAN	13	33	46
SEMERÖZÜ TUTURAK	60	7	76
KİSE	40	4	44

SARAY	7	4	11
TİMURCU	1	1	2
AYDOĞAN	8	4	11
İĞDİR	6	11	18
TAŞLI ŞEYHLİ	12	3	15
SALIN	32	0	35
KASIMLAR	14	2	17
VİRAN YILDIRIM	10	1	11
ALVİRAN YILDIRIM	15	2	17
EĞERLİ DERE	17	4	22
ÇANLI	15	0	15
KARAÇAM YILDIRIM	3	0	3
KÖSTEN	9	1	10
ALVİRAN EĞERLİ	13	1	14
SEMER	45	2	51
KIRK	7	9	16
TUTMACI	11	4	15
UÇARI	4	15	19
GÜĞÜM	8	1	9
KOZVİRAN YILDIRIM	2	0	2
AHULAR	6	1	7
SOFULAR YILDIRIM	5	0	5
BAŞEĞERLİ	20	2	30

ŞORBA KAZASI	25	8	33
AĞSAK	3	2	5
AĞCA VİRAN	7	9	16
SEMELER	5	0	5
İYMİR	6	3	9
ELVİRAN	2	3	5
ÇEÇTEPE	26	24	50
EĞCELER	14	0	15
ORTA BAYTASAR	13	6	19
AVCI YILDIRIM	4	0	4
SEMERÖZÜ KARGA	11	0	11
ÇANLI-ZİR	4	1	5
SAYACILAR	6	0	6
ÇUKURCA	7	10	16
OVAGEBRAN YILDIRIM	3	0	3
BAŞVİRAN	9	2	11
PAZAR	19	23	42
BAYIR	12	11	23
ÇATAK	3	3	6
ULUAĞAÇ YILDIRIM	4	3	7
MENTEŞLER	7	1	8
MUŞAMAHA YILDIRIM	4	1	5
YUKARI KARAVİRAN	32	18	51

ÜZÜMLER	6	0	6
KOZVİRAN EĞERLİ	12	1	13
ÇİĞİR	10	3	12
İÇVİRAN	9	8	18
GÜRCÜ	21	4	25
ÇUKURVİRAN	8	6	14
AKDOĞAN	22	12	34
HACILAR YILDIRIM	8	5	13
ÇEKERLER	10	3	13
ÜÇBAŞ	15	7	22
AĞÇAKESE	6	2	7
YAĞLICA	5	4	9
ŞARAÇ	4	0	4
EYEBELER	12	0	12
TOPLAM	856	344	1226

Tablo 13: Şorba kazası ve köyleri meslekler

Yukarıdaki tabloda hane reisinin tarım ile uğraştığı “Erbab-1 Ziraat Olduğu” , uğraşmadığı ise “Erbab-1 Ziraat Olmadığı” şeklinde belirtilmiştir.

Ziraat faaliyetliyle uğraşanların en fazla olduğu Semerözü Tutturak köyüdür. Ziraat faaliyetleriyle uğraşmayanların en fazla olduğu köy ise Aşağı Karaviran köyüdür.

Ziraat faaliyeti ile uğraşan ve uğraşmayanların toplamı hane sayılarından 26 hane eksik olduğu tespit edilmiş ve defterlerde bu kişilerin “Amel mande olduğu”, “Onun bunun ianesiyle geçindiği” veya “Fırar olduğu” gibi kayıt edilmiş haneler olduğu karşımıza çıkmaktadır.

KÖYLER	MESLEKLER																																						
	KEREŞTE FURUHTUNDAN	PAZARA HATAB GÖTÜRMEKTEN	KOYUN ALIP SATMAKTAN	DEMİRCİLİK SANATINDAN	TARLA BEKLEMEK	ÇOBANLIK	HİZMETKARLIK	LEBLEBİCİLİK	ASKER-İ NİZAMİYE ŞAHANE	AMELE	KATRAN YAKMAK	KÖMÜR YAKMAK	DÜLGERLİK SANATINDAN	BERBERLİK	İMAMLIK	CÜZ TAHRİR ETMEK	ÇIRAKLIK	KİRACILIK	KASAPLIK	MUALLİM-İ SIBYAN	KAPKACAK TİCARETİ- SANATI	BEKÇİLİK	İMAMETLİK	KÖMÜR NAKLIYLA	HATAB TACİRİ	MERKEBCİLİK	ARICILIK	KATIR VE ATA BAKMAKLA	SEBZE FURUHTUNDAN	? TİCARETİ	KAŞIK YAPMAK	DEĞİRMEN BAŞGİRLİĞİ	EL HIZARI SANATINDAN	SÂİLİK					
KAYAVİRAN	11	2	2	1	1	1	2	1	1																														
KAVAKÖZÜ	1								1		1																												
GEREGİL									2																														
KINIK						2			2																														
ODACI	1					2			3																														
DEREMAHALLE				1		2						1																											
OĞLAKÇI	1					1	1		1																														
EVRE?						1	1																																
ŞEYHLER	2					1				3	2																												

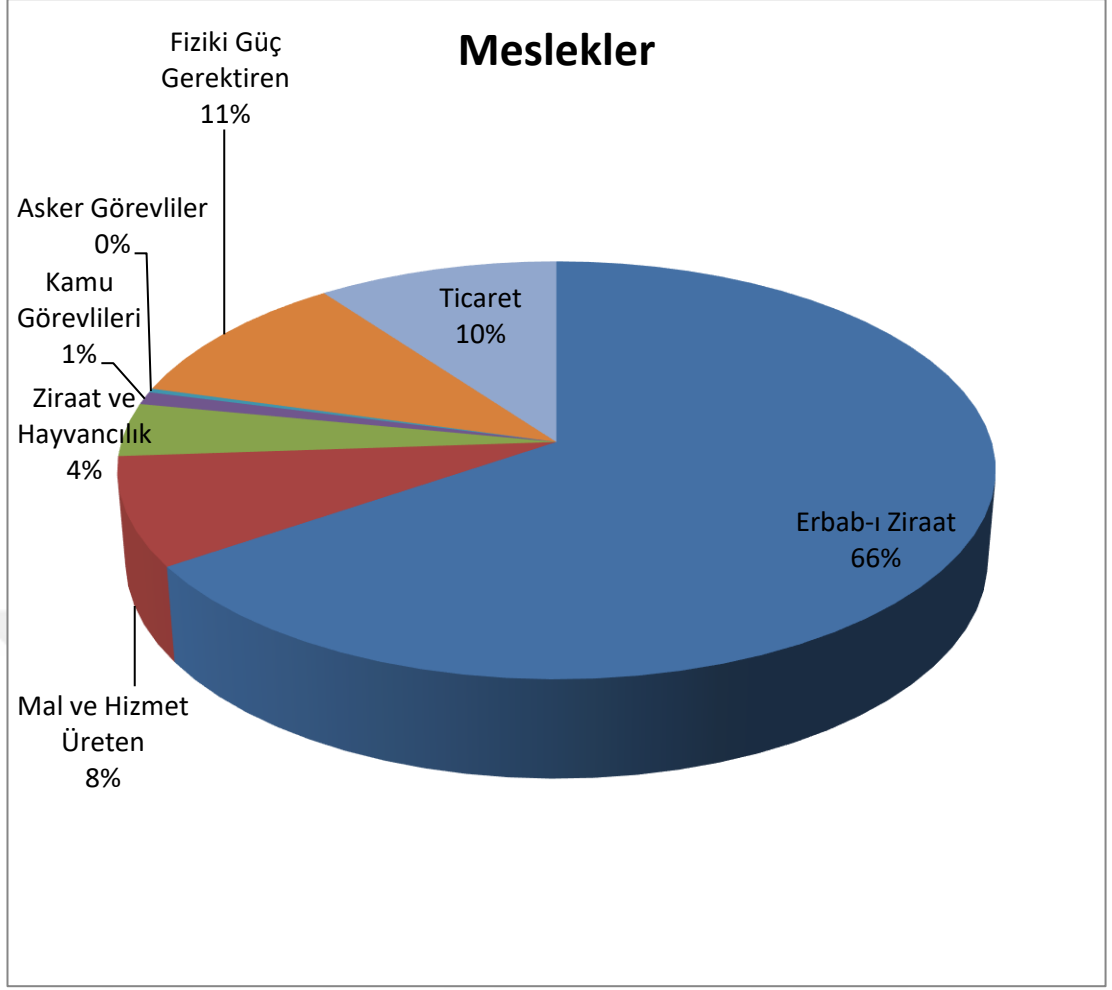
Yukarıdaki tablo 12'ye göre 129 kişiyle en fazla yapılan mesleğin Amelelik mesleği olduğu görülmektedir. En fazla 13 kişiyle Çeçtepe köyündedir.

Mal ve Hizmet Üreten	Adet		Adet
Demircilik Sanatı	14	Kaşıkcı	2
Hizmetkarlık	29	Değirmen Başğırlığı	3
Katran Yakan	3	Değirmenci	3
Kömür Yakan	15	Düğenci	6
Berberlik	4	Arabacı	1
Cüz Tahrir Etmek	1	Kalaycı	2
Çıraklık	1	Keresteci	2
Kiracılık	18	Tekne Kürekçi	1
Kasaplık	2	Zurna Çalan	1
Leblebicilik	1	Kürkçülük	1
Toplam	110		
Ziraat ve Hayvancılık	Adet		
Çobanlık	46	Merkebcilik	1
Tarla Beklemek	2	Arıcılık	1
Katır ve Ata Bakmak	1	Ester	1
Ziraat	1	Buzağı Çobanlığı	1
Toplam	54		
Kamu Görevlileri	Adet		Adet
İmamlık	7	Muallim-i Sıbyan	1
Bekçilik	1	İmametlik	3
Derbentçilik	1		

Toplam	13		
Askeri Görevliler	Adet		Adet
Askeri Nizamiye Şahane	3	Zabtiye	1
Toplam	4		
Fiziki Güç Gerektiren	Adet		Adet
Amele	129	Dülgerlik Sanatı	4
El Hızarı Sanatı	3	Irgatlık	1
Kaldırımcı	1		
Toplam	138		
Ticaret	Adet		Adet
Kereste Furuhtundan	89	Sailik	5
Pazara Hatab Götürmekten	13	Kara Sığır Alıp Satmak	1
Koyun Alıp Satmaktan	2	Araba Tekerı Furuhtundan	1
Kapkacak Ticareti ve Sanatı	2	Koyun Alıp Satmak	1
Kömür Nakli	1	Tiftik Furuhtundan	1
Hatab Taciri	7	Sebze ve Et Furuhtundan	1
Sebze Furuhtu	1	Kısrak Furuhtu	1
? Ticareti	5	Çerağ Furuhtu	1
Toplam	132		

Tablo 15: Şorba kazası ve köyleri meslekler

Tablo 15'e bakıldığında en fazla 138 kişi ile fiziki güç gerektiren meslek ile uğraşmaktadır.

Grafik 3: Meslek oranları

Grafik 3'te Şorba kazası ve köylerinde mesleklerine bakıldığında en fazla %66 oranıyla Ziraat faaliyetiyle uğraşılması kaza ve köylerinin temel geçim kaynağının toprağa dayalı olduğunu göstermektedir. Diğer meslek gruplarının sayıları tabloda diğer mesleklere göre oranları grafikte verilmiştir.

1.4. Vergi ve Temettuat

KÖYLER	TEMETTUÂTI	VERGİSİ	YEKÜN
KAYAVİRAN	19.595	5.430	25.025
KAVAKÖZÜ	8.608	2.396	11.304
GEREGİL	6.153	1.250	7.403
KINIK	7.729	2.661	10.390
ODACI	8.186	3.238	11.424
DEREMAHALLE	8.895	2.055	10.950
OĞLAKÇI	2.743	850	3.593
EVRE?	4.261	1.035	5.296
ŞEYHLER	12.612	4.185	16.797
DEREYILDIRIM	1.982	500	2.482
AŞAĞI KARAVİRAN	29.373	7.562	36.935
SEMERÖZÜ TUTURAK	54.803	11.270	66.074
KİSE	21.855	6.223	27.978
SARAY	7.063	1.650	8.713
TİMURCU	1.255	338	1.593
AYDOĞAN	4.074	744	4.818
İĞDİR	8.986	2.665	11.651
TAŞLI ŞEYHLİ	11.261	3.040	14.303
SALIN	22.202	6.266	28.468
KASIMLAR	8.055	2.281	10.336
VİRAN YILDIRIM	5.806	1.486	7.292
ALVİRAN YILDIRIM	12.436	2.740	15.176
EĞERLİ DERE	11.543	3.356	14.899
ÇANLI	10.880	2.668	13.548
KARAÇAM YILDIRIM	2.046	442	2.492
KÖSTEN	5.039	1.330	6.369
ALVİRAN EĞERLİ	8.782	2.668	11.450
SEMER	35.587	8.881	44.468
KIRK	8.121	2.338	10.459
TUTMACI	9.411	1.890	11.301
UÇARI	10.946	2.859	13.805
GÜĞÜM	5.315	1.550	6.865
KOZVİRAN YILDIRIM	1.450	225	1.640
AHULAR	5.278	1.290	6.568
SOFULAR YILDIRIM	3.245	715	3.960
BAŞEĞERLİ	14.991	3.638	18.629

ŞORBA KAZASI	20.594	4.890	25.486
AĞSAK	4.065	980	5.045
AĞCA VİRAN	9.704	3.540	13.244
SEMELER	3.139	530	3.669
İYMİR	6.045	1.808	7.853
ELVİRAN	1.819	332	2.151
ÇEÇTEPE	27.422	7.586	35.008
EĞCELER	12.522	2.927	15.450
ORTA BAYTASAR	10.342	2.310	12.652
AVCI YILDIRIM	3.060	576	3.636
SEMERÖZÜ KARGA	10.844	1.883	12.628
ÇANLI-ZİR	3.826	915	4.741
SAYACILAR	4.177	515	4.692
ÇUKURCA	7.497	3.280	10.778
OVAGEBRAN YILDIRIM	3.388	1.100	4.488
BAŞVİRAN	5.415	860	6.275
PAZAR	25.739	5.766	31.505
BAYIR	6.129	1.068	7.197
ÇATAK	2.825	529	3.351
ULUAĞAÇ YILDIRIM	2.347	368	2.715
MENTEŞLER	3.119	690	3.809
MUŞAMAHA YILDIRIM	3.145	836	3.971
YUKARI KARAVİRAN	35.099	9.615	44.714
ÜZÜMLER	3.351	1.120	4.471
KOZVİRAN EĞERLİ	10.080	2.670	12.750
ÇİĞİR	9.380	3.272	12.652
İÇVİRAN	10.881	2.645	13.526
GÜRCÜ	13.407	4.608	10.715
ÇUKURVİRAN	10.238	3.761	13.999
AKDOĞAN	19.665	6.380	26.044
HACILAR YILDIRIM	4.939	1.018	5.958
ÇEKERLER	8.030	2.553	10.583
ÜÇBAŞ	16.860	4.711	21.571
AĞÇAKESE	2.881	1.016	3.897
YAĞLICA	4.298	880	5.178
ŞARAÇ	3.976	1.300	4.276
EYEBELER	8.873	2.154	11.027
TOPLAM	736.569	194.707	925.469

Tablo 16: Şorba kazası ve köyleri vergi ve temettuat

18. yüzyıl Osmanlı Maliyecisi Süleyman Sudi'ye göre vergi, devlet harcamaları için kullanılan ve ihtiyaçların tedariki amacıyla insanların kişisel servetleri üzerinden kendine talep ettiği hissedir. İnsanlar servetlerini rahatça kullanabilmesi için belirli bir bölümünü devlete vermelidir.

Son dönem Osmanlı Maliye Nazırı Mehmed Cavit Bey'e göre vergi; “milletin umumi masraflarını ve ortak taahütlerini karşılayabilmek için her şahsın hissesine isabet eden kısmıdır.”⁴⁷

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Tanzimat'ın ilan edilmesine kadar vergi ile ilgili önemli ayrımlar mevcuttur. Vergiler Şer'i vergiler ve Örf'i vergiler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Şer'i vergiler; zekat, öşür ve cizye olmak üzere seksene yakın çeşidi bulunmaktadır. Tahsilatı çıkarılan kanun ve nizamnamelerde belirtilmiştir. Şer'i vergiler haricinde alınan vergiler ilk olarak II. Bayezid döneminde alınmış olup olağanüstü özellikli savaş vergisidir. Bu şekilde alınan vergiler zamanla Tekalif-i Örfiye adı altında yüze yakın çeşitle karşımıza çıkmaktadır.⁴⁸

Tanzimattan önce Şer'i ve Örf'i vergilerin çok sayıda olduğu bilinmektedir. Tanzimatın getirmiş olduğu yeniliklerinden biride vergi sisteminin basitleştirilip sadeleştirilmesidir. Düzenlemeler ile Tekalif-i Şer'iyye adı ile toplanılan vergiler kaldırılarak yerine ziraat ürünlerinden alınan onda bir oranında Öşür'ün alınmasına ve koyundan Ağnam resmi alınması kararlaştırıldı ayrıca Gayrimüslimlerden de alınan Cizye vergisinin alınmasına devam ettirildi. Tekalif-i Örf'iyye adı ile toplanan örfi vergiler ve ihtisab resmi de kaldırılarak yerine “vergi”, “komşuca alınan vergi”, kaynaklarda “ancemaatin vergi” adı altında tek bir vergi sistemine geçildi. Böylece 1840 yılından itibaren her kişinin emlak, arazi ve hayvanları ile ticaret yapıyor ise kazancı üzerinden bir miktar belirlenerek genel mal varlığı da göz önüne alınarak genel bir vergiye geçilmiş oldu. Bu verginin alınabilmesi için kişilerin servet ve gelirlerinin belirlenmesi hâsıl olduğundan muhassıllar⁴⁹ nezaretinde emlak, arazi, hayvan ve tüccar ile esnafın kazançlarını içine alan kayıtlar yapılmaya başlandı.⁵⁰

⁴⁷ Abdullah Mutlu, *Tanzimattan Günümüze Türkiye'de Vergileme Zihniyetinin Gelişimi*, Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2009, s.6-7.

⁴⁸ Çoşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001, s.48.

⁴⁹ “Bu yeni “vergi”nin tayin ve tevzii için her eyalette muhassıl denilen memurlar gönderildi. Verginin miktarı Maliye Nezareti tarafından yalnızca liva düzeyinde topluca belirlenmekteydi. Liva merkezinde bu toplam miktar kazalar arasında paylaşılmakta, kazanın müdür ve meclis üyeleri de halk

1840 yılında yürürlüğe giren “Muhassıllar Talimatı” ile devlet ile vergi veren mükellefler doğrudan temas halinde olacak ve yıllardır süregelen uygulamalar tarihe karışmaya başlayacaktır.⁵¹

Merkezden gönderilen muhassıllar geniş yetkilerle donatılmıştır. Görevlendirilme amaçlarından biri de bölgeyi valilerin ve ayanların denetiminden kontrolünden kurtarmak onların yaptıkları veya neden oldukları kötü uygulamalara son vermektir.⁵²

Kasaba, mahalle ve köyler düzeyinde hane reisleri toplanarak merkezin istediği miktar her hane reisinin “*hal tehammül ve ticaret temettüüne göre komşuca*” pay edilip kaza merkezine gönderilmektedir. Her hane bu şekilde kayıt altına alınarak vergi mükellefiyeti belirlenmiş oldu. Vergini toplanması nüfusu Müslüman olan bölgelerde imam ve muhtarlar, Hıristiyan bölgelerde ise papaz ve muhtarlara görev verilmekteydi. Ancemaatin vergi başlangıçta rûz-ı hızır ve rûz-ı kasım (Mayıs ve Kasım) olarak iki taksitte alınmaktaydı.⁵³

temsilcilerinin iştirakiyle kasaba ve köylerin paylarını tayin etmekteydi.” Bkz; Erdoğan Öner, ***Osmanlı İmparatorluğu Ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare***, Araştırma Planlama Ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005, s.290.

⁵⁰ Öner, age, s.288-289.

⁵¹ Cemal Elitaş, Oktay Güvemli, Oğuzhan Aydemir, Mehmet Erkan, Uğur Özcan, Mustafa Oğuz, ***Osmanlı İmparatorluğunda 500 Yıl Boyunca Kullanılan Muhasebe Yöntemi: Merdiven Yöntemi***, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara,2008, s.564.

⁵² Halil İnalçık Mehmet Seyitdanlıoğlu, ***Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu***, İsbankası Yayınları, İstanbul, 2014, s.175.

⁵³ Öner, age, s.289.

KÖYLER	AHİ ŞERAFEDDİN HAZRETLERİNİN MÜBAREK SOYUNDAN	AMÊL- MANDE OLANLAR	KARYE İÂNESİ İLE GEÇİNERLER	AMÊL-MANDE OLUP KARYE İÂNESİ İLE GEÇİNERLER	FİRÂR OLANLAR- MEFKÛD OLANLAR	EVLİYÂ OLANLAR
KAYAVİRAN	11	1	2			
KAVAKÖZÜ						
GEREGİL				1		
KINIK				2		
ODACI			1			
DEREMAHALLE						
OĞLAKÇI			1			
EVRE?						
ŞEYHLER						
DEREYILDIRIM						
AŞAĞI KARAVİRAN			2			
SEMERÖZÜ TUTURAK	41		5			
KİSE			2		1	
SARAY						
TİMURCU						
AYDOĞAN			1			
İÇDİR			1			

TAŞLI ŞEYHLİ						
SALIN			1	1		
KASIMLAR			3			
VİRAN YILDIRIM			1			
ALVİRAN YILDIRIM			1			
EĞERLİ DERE				1		
ÇANLI			3			
KARAÇAM YILDIRIM						
KÖSTEN						
ALVİRAN EĞERLİ			1			
SEMER	17		3			
KIRK					2	
TUTMACI						
UÇARI						
GÜĞÜM						
KOZVİRAN YILDIRIM						
AHULAR						
SOFULAR YILDIRIM						
BAŞEĞERLİ			2		1	
ŞORBA KAZASI						
AĞSAK					1	
AĞCA VİRAN						
SEMELER						
İYMİR						
ELVİRAN						
ÇEÇTEPE			4			
EĞCELER			1			
ORTA BAYTASAR			1			
AVCI YILDIRIM						
SEMERÖZÜ KARGA						
ÇANLI-ZİR						
SAYACILAR						
ÇUKURCA			1		2	
OVAGEBRAN YILDIRIM						
BAŞVİRAN			1			
PAZAR			1			
BAYIR			4			
ÇATAK			1			
ULUAĞAÇ YILDIRIM			1			
MENTEŞLER						
MUŞAMAHA YILDIRIM						
YUKARI KARAVİRAN			2			
ÜZÜMLER			1			

KOZVİRAN EĞERLİ			1			
ÇİĞİR			1			
İÇVİRAN			1			
GÜRCÜ						
ÇUKURVİRAN						
AKDOĞAN			1			1
HACILAR YILDIRIM		1				
ÇEKERLER			1			
ÜÇBAŞ			2			
AĞÇAKESE					3	
YAĞLICA						
ŞARAÇ						
EYEBELER						
TOPLAM	69	2	55	5	10	1

Tablo 17: Şorba kazası ve köyleri vergi alınmayanlar

Tabloda Şorba kazası ve köylerinde vergiden muaf olanlar verilmiştir. Ahi Şerafeddin Hazretlerinin Mübarek soyundan geldikleri için muafiyet en fazla 41 kişi ile Semerözü Tutturak köyündedir. Bu köyün defterinde⁵⁴ “Bâlâda muharrer olan Hazerâtları Ahî Şerefüddin Hazretlerinin mübarek sülalelerinden olup a’şar ve rusûmat vermedikleri bu mahalle şerh olundu. Bâki emr ü ferman hazret-i men lehü’l- emirindir.”

Köylerde Amêl Mande olan ve komşuların verdikleri ekmek ve aş ile geçinen defterdeki yazılışı ile Karye İnesiyle geçinen toplamda 62 kişi bulunmaktadır. En fazla 5 kişi ile Semerözü tutturak köyündedir.

Hanesinde ve köyde bulunmayan diğer hane sahipleri tarafından nerede olduğu bilinmeyen kişiler Firar ve Mefkûd olanlar olarak belirtilmiştir. Toplamda 15 kişi bulunmaktadır. En fazla 3 kişi Ağcakese köyündedir.

Evliya olduğu için vergi vermeyen 1 kişi Akdoğan köyünde bulunmaktadır.

⁵⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, BA Ankara Eyaleti Şorba Temettuat Defterleri BAO.ML.VRD.TMT.d..972.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Şorba Kazası günümüz Kızılcahamam, Kahraman Kazan ve Çubuk ilçelerinin köylerini içine alan bir idari birimdir. İdari birim olarak kaza statüsünde olan Şorba, kaza merkezi dahil olmak üzere 73 köyden müteşekkildir.

Şorba kazasında 1226 hane, 6130 tahmini nüfus bulunmaktadır. Nüfusun tamamı Müslüman olmakla beraber Gayri Müslim hane bulunmamaktadır. Kazada temel geçim kaynağı tarım ve zirai faaliyetler olmakla beraber farklı iş kollarına da rastlanmaktadır. Fakat bu iş kollarında çalışan nüfusun sayısı azdır. En fazla yapılan iş kolundan da anlaşılacağı üzere tarım arazilerinin de yoğun olması gerekmektedir. 6454 dönümlük ekili tarla bölgenin nüfusuna göre yeterli değildir. Bunun sebebinin ise coğrafyaya bağlı yeryüzü şekillerinin engebeli oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ekili olmayan araziler toplam da 690 dönümdür. Ekili olmayan arazi miktarının az oluşu bölgede nadasa pek toprak bırakılmadığını göstermektedir. Nadasa toprak bırakılmamasının sebebinin tarım arazilerinin az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bölgede arazi boş bırakmak yerine ertesi sene farklı bir ürün ekerek değerlendirdikleri düşünülmektedir. Köylerde tarım veya farklı iş kollarında çalışmayan köylünün verdikleriyle geçinen, karnını doyuran kişilerin olduğu bilinmekle beraber iş gücü göremeyecek kişilerin olduğu da belgelerde görülmektedir.

Kaza ve merkezi ve köylerinde birçok hayvan türüne rastlamak mümkündür. Hayvan toplamının %65'i küçükbaş, %27 si büyükbaş ve %8'i taşıma yük hayvanına aittir. Küçükbaş hayvancılık bölgenin coğrafi şartlarına uygunluk göstermektedir. Özellikle belgelerde dikkat çeken husus bazı köylerde bazı hayvan sayılarının fazla olmasıdır. Bu durum bahsedilen köylerin geçim faaliyetleri ile ilgili bilgi vermiş olmaktadır. Buradan hareketle yük ve taşıma hayvanlarının fazla olduğu köylerin dağlık köyler olduğu bilinmekte ve burada kerestecilik iş kolunun da yaygın olduğu bilinmektedir.

Şorba kazasının vergi ve temettü gelirleri göz önüne alındığında hangi köyde tarım ve hayvancılık fazla ise o köyün vergi ve temettü gelirlerinin de fazla olduğu görülmektedir. Bu gelirlerden muaf olan kesimler bulunmakla birlikte sağlık koşulları yerinde olmayan, hane ve iş gücü sahibi olmayan kesimlerinde muafiyeti göze çarpmaktadır.

Şorba kazası temettuat defterleri bölgenin sosyal ve iktisadi yapısına ışık tutmaktadır. Bölgenin verileri bugün bu bölgede yaşayan insanlara yaşadıkları yer ile ilgili önemli bilgiler vermekle beraber soy ve kütük araştırmaları içinde önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi BA Ankara Eyaleti Şorba Temettuat Defterleri No.

BAO.ML.VRD.TMT.d.. 961

BAO.ML.VRD.TMT.d..962

BAO.ML.VRD.TMT.d..963

BAO.ML.VRD.TMT.d..964

BAO.ML.VRD.TMT.d..965

BAO.ML.VRD.TMT.d..966

BAO.ML.VRD.TMT.d..967

BAO.ML.VRD.TMT.d..968

BAO.ML.VRD.TMT.d..969

BAO.ML.VRD.TMT.d..970

BAO.ML.VRD.TMT.d..971

BAO.ML.VRD.TMT.d..972

BAO.ML.VRD.TMT.d..973

BAO.ML.VRD.TMT.d..974

BAO.ML.VRD.TMT.d..975

BAO.ML.VRD.TMT.d..976

BAO.ML.VRD.TMT.d..977

BAO.ML.VRD.TMT.d..978

BAO.ML.VRD.TMT.d..979

BAO.ML.VRD.TMT.d..980

BAO.ML.VRD.TMT.d..981

BAO.ML.VRD.TMT.d..982

BAO.ML.VRD.TMT.d..983

BAO.ML.VRD.TMT.d..984

BAO.ML.VRD.TMT.d..985

BAO.ML.VRD.TMT.d..986

BAO.ML.VRD.TMT.d..987

BAO.ML.VRD.TMT.d..989

BAO.ML.VRD.TMT.d..990

BAO.ML.VRD.TMT.d..991

BAO.ML.VRD.TMT.d..992

BAO.ML.VRD.TMT.d..993

BAO.ML.VRD.TMT.d..994

BAO.ML.VRD.TMT.d..995

BAO.ML.VRD.TMT.d..996

BAO.ML.VRD.TMT.d..997

BAO.ML.VRD.TMT.d..998

BAO.ML.VRD.TMT.d..999

BAO.ML.VRD.TMT.d..1000

BAO.ML.VRD.TMT.d..1001

BAO.ML.VRD.TMT.d..1002

BAO.ML.VRD.TMT.d..1003

BAO.ML.VRD.TMT.d..1004

BAO.ML.VRD.TMT.d..1005

BAO.ML.VRD.TMT.d..1006

BAO.ML.VRD.TMT.d..1007

BAO.ML.VRD.TMT.d..1008

BAO.ML.VRD.TMT.d..1009

BAO.ML.VRD.TMT.d..1011

BAO.ML.VRD.TMT.d..1012

BAO.ML.VRD.TMT.d..1013

BAO.ML.VRD.TMT.d..1014

BAO.ML.VRD.TMT.d..1015

BAO.ML.VRD.TMT.d..1016

BAO.ML.VRD.TMT.d..1017

BAO.ML.VRD.TMT.d..1018

BAO.ML.VRD.TMT.d..1019

BAO.ML.VRD.TMT.d..1020

BAO.ML.VRD.TMT.d..1021

BAO.ML.VRD.TMT.d..1022

BAO.ML.VRD.TMT.d..1023

BAO.ML.VRD.TMT.d..1024

BAO.ML.VRD.TMT.d..1025

BAO.ML.VRD.TMT.d..1026

BAO.ML.VRD.TMT.d..1027

BAO.ML.VRD.TMT.d..1028

BAO.ML.VRD.TMT.d..1029

BAO.ML.VRD.TMT.d..1030

BAO.ML.VRD.TMT.d..1031

BAO.ML.VRD.TMT.d..1032

BAO.ML.VRD.TMT.d..1033

BAO.ML.VRD.TMT.d..1034

Afyoncu Erhan, “Osmanlı Devleti’nde Tahrir Sistemi”, *Osmanlı*, Cilt:6, Ankara, 1999.

Akurgal Ekrem, *Anadolu Uygarlıkları*, 9. Baskı, İstanbul, Net Turistik Yayınları, 2007.

Barkan Ömer Lütfi, “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul, 1953,C:X,.

Baykara Tuncer, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I Anadolu’nun İdarî Taksimatı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988.

_____ “ Bir Selçuklu Şehri olarak Ankara”, *Tarihte Ankara Uluslararası Sempozyumu*, Edt: Yılmaz Kurt, Ankara, A.Ü. Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, 2012, Cilt.I. .

Çadircı Musa, “Yönetim Merkezi Olarak Ankara’nın Geçirdiği Evrim”, *Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri*, Edt: Aysıl Tükel Yılmaz, 2. Baskı, Ankara, T.B.M.M Basımevi, 2000.

Çakır Çoşkun, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001.

Çınar Hüseyin- Gümüüşü Osman, *Osmanlıdan Cumhuriyete Çubuk Kazası*, Bilgi Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2002.

Demirci Mustafa, Kucur S. Sadi, Gözübenli Beşir, “ikta”, *DİA*, 22. Cilt, .

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, Edt: Kenan Seyithanoğlu, Cilt:10, İstanbul, Çağ Yayınları.

Elitaş Cemal, Güvemli Oktay, Aydemir Oğuzhan, Erkan Mehmet, Özcan Uğur, Oğuz Mustafa, *Osmanlı İmparatorluğunda 500 Yıl Boyunca Kullanılan Muhasebe Yöntemi: Merdiven Yöntemi*, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2008.

Erdem İlhan“ İlhanlılar döneminde Ankara”, *Tarihte Ankara Uluslar arası Sempozyumu*, Edt: Yılmaz Kurt, Ankara, A.Ü. Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, 2012, Cilt.I. .

Ergenç Özer, *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, Ankara, 1995.

Göyünç Nejat, *DİA, Hane*, C: XV.

Gülsoy Ersin, Kuruluştan İstanbul'un Fethine Kadar, *Osmanlı Tarihi*, Edt: Tufan Gündüz, 2. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, 2012.

Güvemli Oktay *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Yayını.

Hacıgökmen Mehmet Ali, “Ankara’da Ahi Hakimiyeti (1300?-1306), *Türkler*, 6.Cilt, 2002.

İnalcık Halil, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I Klasik Dönem(1302-1606) Siyasal Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, 48. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.

İnalcık Halil, Seyitdanlıoğlu Mehmet, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, İsbankası Yayınları, İstanbul, 2014.

İnbaşı Mehmet- Gülsoy Ersin- Yağcı Zübeyde Güneş, ”Güçlü Sultanlar Dönemi” ,*Osmanlı Tarihi*, Ed: Tufan Gündüz, 2. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, 2012.

Koç Bekir, *Osmanlı Kent Yıllıklarında Ankara Salnâme-i Vilâyet-i Ankara*, ASO, Ankara, 2014.

Mutlu Abdullah, *Tanzimattan Günümüze Türkiye’de Vergileme Zihniyetinin Gelişimi*, Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2009.

Öner Erdoğan, *Osmanlı İmparatorluğu Ve Cumhuriyet Döneminde Malî İdare*, Araştırma Planlama Ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005.

Özaydın Abdülkerim, “Ankara”, *DİA*, III.Cilt, 1991.

Purodran Nihan, *Temettuat Defterlerine Göre Lüleburgaz’ın Sosyo-Ekonomik Ve Demografik Yapısı*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2010.

Sezen Tahir, Osmanlı Yer Adları, *T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü*, Ankara, 2006, s.29.

Tabakoğlu Ahmet, Türk İktisad Tarihi, İstanbul, 1998, s.189.

Turan Ahmet Nezih, *Yabanabad Tarihini Ararken*, Kızılcacahamam Belediyesi Yayınları, Ankara, 1999, s.39.

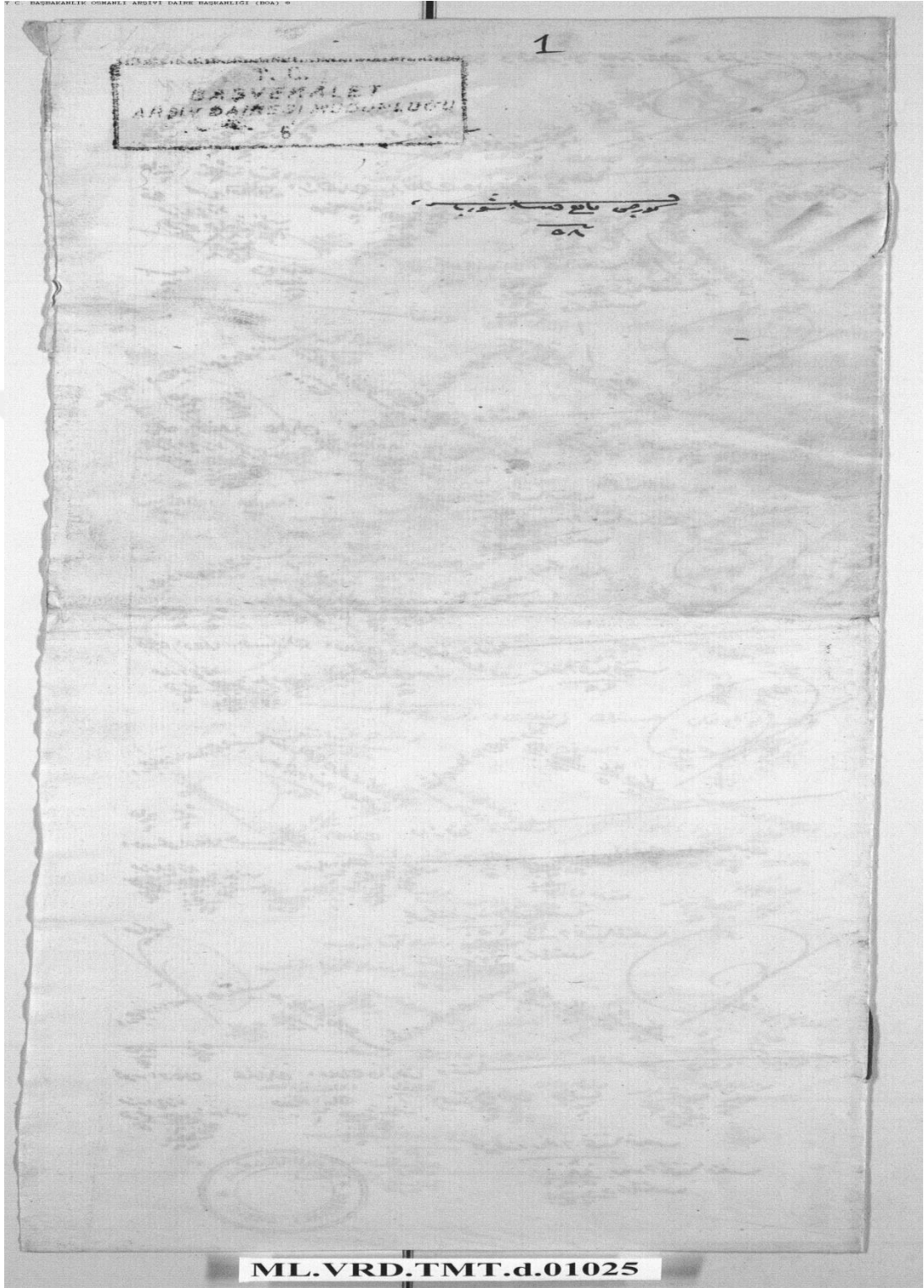
Turan Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, 13. Basım, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2010, s.308.

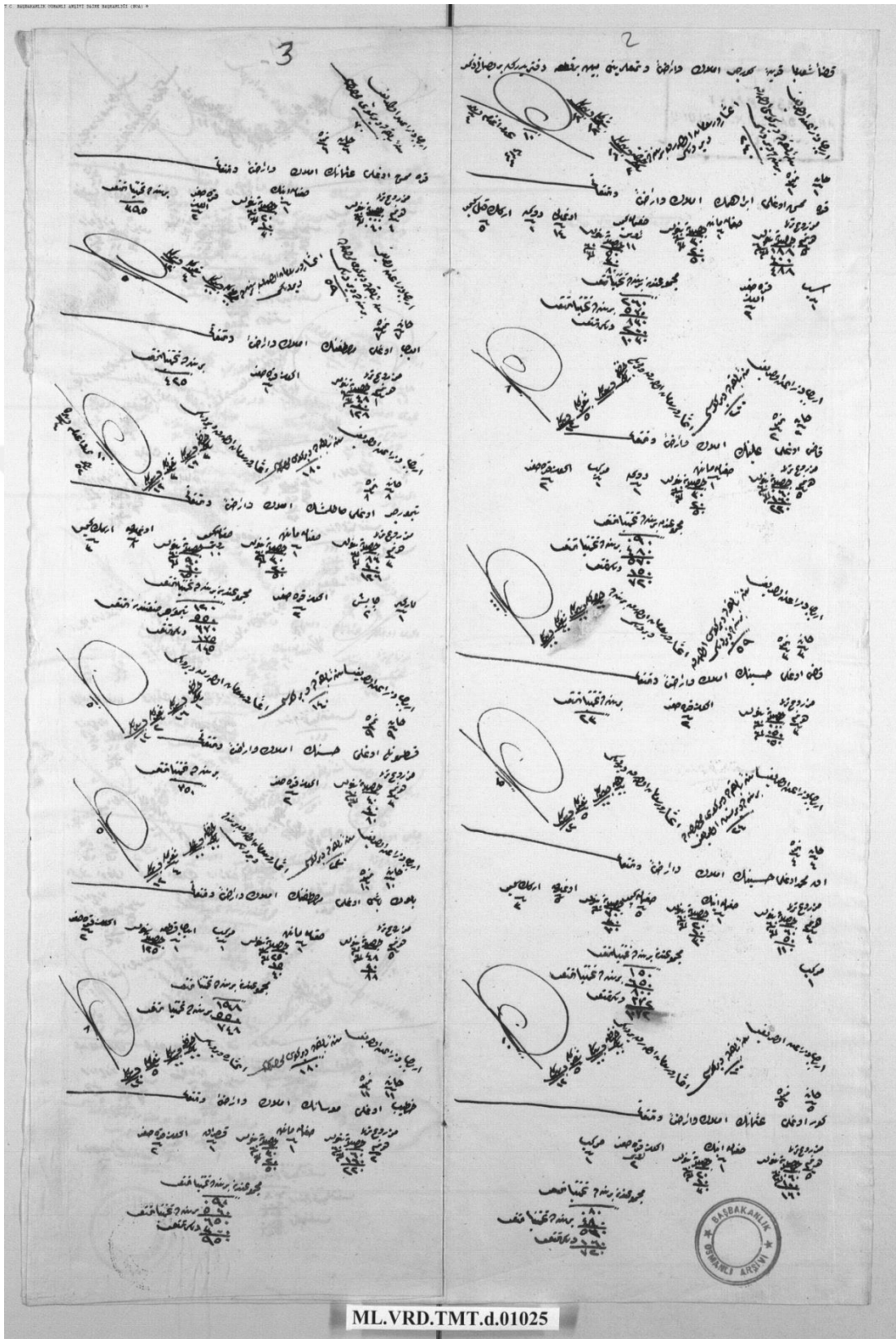
Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt:1,7.Baskı, Ankara, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, s.246-248.

Varlık M. Çetin, “Anadolu Eyaleti Kuruluşu ve Gelişmesi”, *Osmanlı*, Cilt:6, Ankara, 1999, s.123

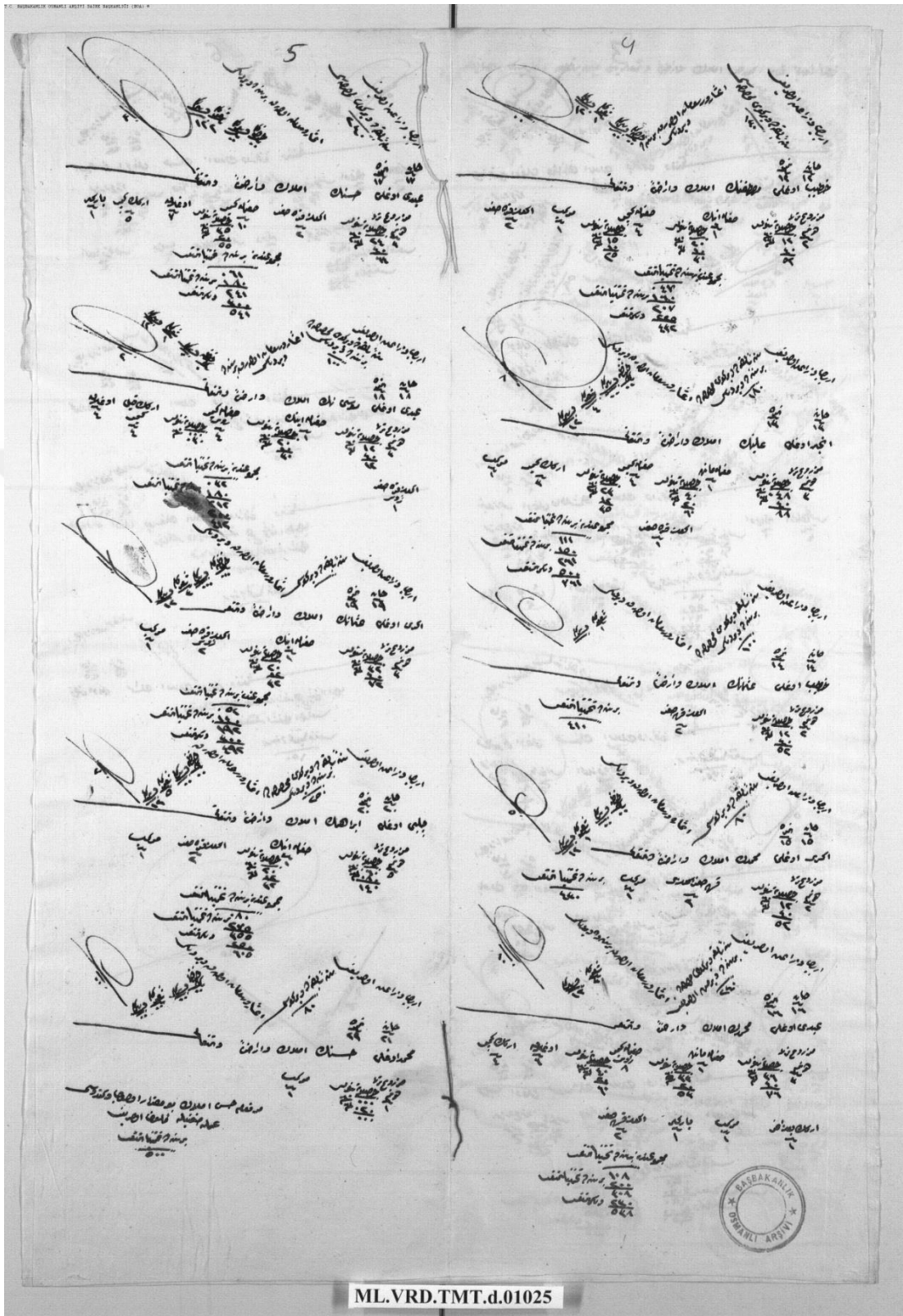
Yılmaz Ahmet, *19. Yüzyılın İlk yarısında Yabanabad Kazası Sosyal ve İktisâdi Durumu*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998, s.6.

EKLER
EK 1

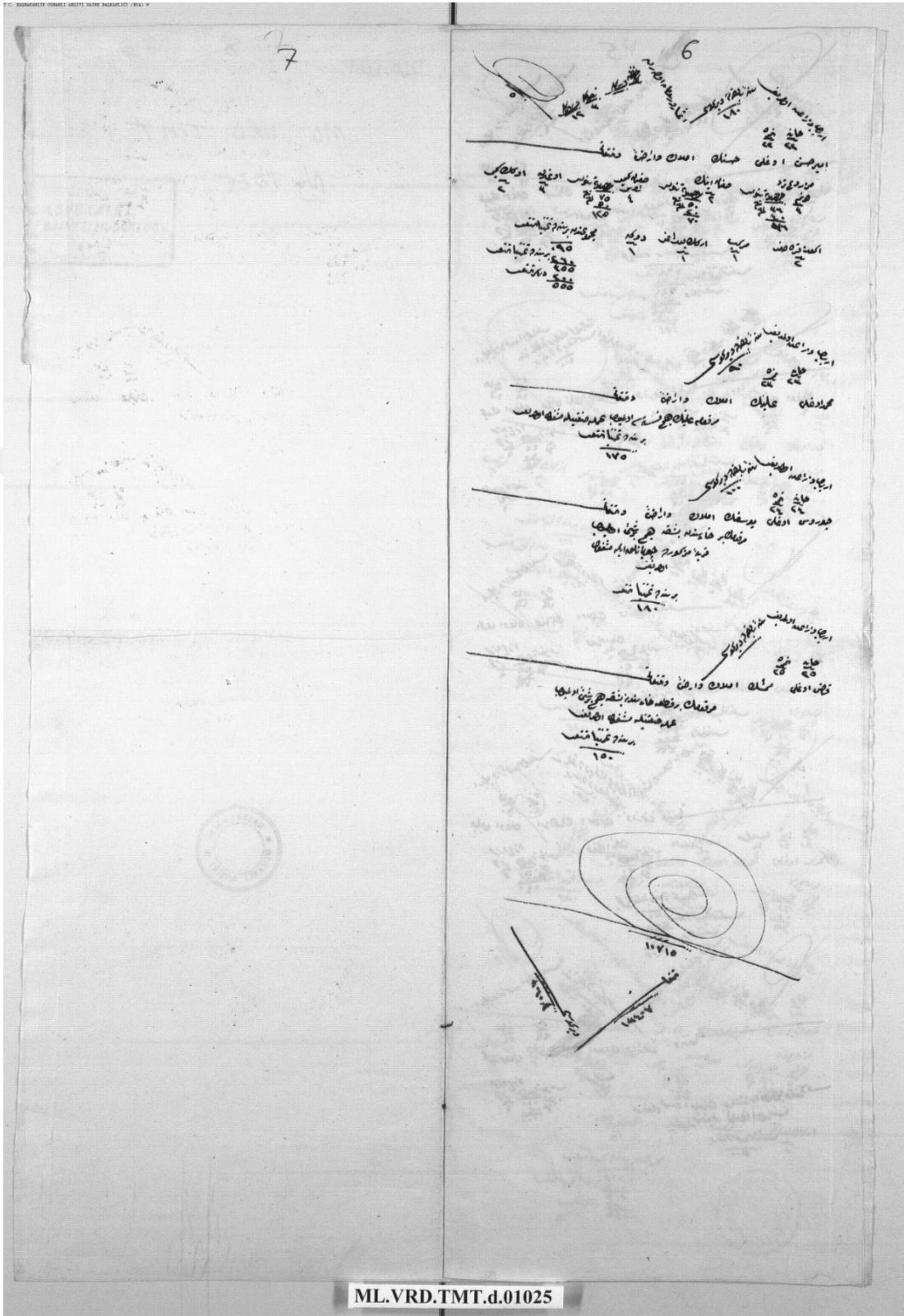

ML.VRD.TMT.d.01025

ML.VRD.TMT.d.01025

ML.VRD.TMT.d.01025

KAZÂ-İ ŞORBA KARYE-İ GÜRCÜ EMLÂK VE ARÂZİ VE TEMETTUÂTLARINI MÜBEYYİN BİR KİT'A DEFTERDİR Kİ BER VECH-İ ÂTÎ ZİKR.

Erbâb-ı zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği

240 kuruş

kuruş

yekün 10

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

3

Fî beher kile

16

şar'ir kile

12

Fî beher kile

12

beher 64 aded-i ağnam fî beher 4

Kara Memiş Oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 1

numro 1

Mezrû' tarla

Hâsılât-ı senevîsi

Dönüm :

5

sağmân manda

Hâsılât-ı senevîsi

re's:1

sene 60

188

sene 60

30

sene 61

400

sene 61

20

yekûn

488

yekûn

50

oğlak

re's

14

sağmân keçi

re's:11

düğe

re's

2

Hâsılât-ı senevîsi

erkek kıl keçi

re's

5

sene 60

50

esb

re's

1

sene 61

30

kara sığır öküz

re's

2

yekûn

80

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

260

Bir senede tahmînen temettü'ü

570

Yekûn

830

Diğer temettü'ü

200

Yekûn

1030

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisi

200 kuruş

kuruş

yekün 8

A'şâr ve rusûmât olarak verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şâ'ir kile

Fî beher kile

5

12

Kadı Oğlu Ali'nin emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 2

numro 2

Mezrû' tarla

Dönüm :

5

sağmân manda

re's:1

Hâsılât-ı senevîsi

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

60

sene 60

30

sene 61

160

sene 61

20

yekün

220

yekün

50

düğe

re's

1

merkeb

re's

1

öküz kara sığır

re's

2

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

90

Bir senede tahmînen temettü'ü

480

Yekün

570

Diğer temettü'ü

150

Yekün

720

Erbâb-1 zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği

59 kuruş

kuruş

yekûn 0

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şâ'ir kile

Fî beher kile

0

0

0

0

Kadı Oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 3

numro 3

Mezrû' tarla

Dönüm :

3

Hâsılât-1 senevîsi

sene 60

0

sene 61

50

yekûn

50

öküz kara sığır

re's

2

Bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş

23

Erbâb-1 zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede vermiş olduğu

24 kuruş

kuruş

yekûn 15

A'şâr ve rusûmât olarak verdiği

hınta kile

0

Fî beher kile

0

şâ'ir kile

5

Fî beher kile

12

Ak Mehmed Oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzi ve temettuatı

hane 4

numro 4

Mezrû' tarla

Dönüm :

4

sağmân inek

re's:1

Hâsılât-ı senevîsi

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

60

sene 60

20

sene 61

50

sene 61

10

yekûn

110

yekûn

30

sağmân keçi

re's:5

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

70

sene 61

30

yekûn

100

oğlak

re's

5

erkek keçi

re's

3

merkeb

re's

1

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş

150

Bir senede tahmînen temettü'ü	650
Yekün	800
Diğer temettü'ü	272
Yekün	1072

Erbâb-ı zirâat olduğu							
Sene-i sâbıkada vergisi					100 kuruş		kuruş
						yekün 10	

A'sâr ve rusûmât olarak verdiği							
hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile				
0	0	5	12				

Kör Oğlu Osman'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

Mezrû' tarla	Dönüm :	5	sağmân inek	re's:1
Hâsılât-ı senevîsi			Hâsılât-ı senevîsi	
sene 60		60	sene 60	20
sene 61	ber vech-i tahmîn	100	sene 61	10
yekûn		160	yekûn	30

merkeb	re's	1		
öküz kara sığır	re's	2		

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	kuruş
Bir senede tahmînen temettü'ü	80
Yekûn	480
Diğer temettü'ü	560
Yekûn	160
	720

Erbâb-ı zirâat olmadığı
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsu

70 kuruş

Kara Memiş Oğlu Osman'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 6 numro 6

Mezrû' tarla	Hâsılât-ı senevîsi	Dönüm :	4	sağmân inek	Hâsılât-ı senevîsi	re's:1
sene 60			0	sene 60		20
sene 61			40	sene 61		10
yekûn				yekûn		30

kara sığır öküz re's 2

Bir senede tahmînen temettü'ü kuruş
395

Erbâb-ı zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği

59 kuruş

kuruş

yekün 5

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şâ'ir kile

Fî beher kile

0

0

4

12

Âsiyâb Oğlu Mustafa'nın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 7

numro 7

Mezrû' tarla

Dönüm :

1

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

48

sene 61

80

yekûn

128

öküz kara sığır

re's

2

Bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş

420

Erbâb-ı zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsu

180 kuruş

kuruş

yekün 10

A'sâr ve rusûmât olarak verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şâ'ir kile

Fî beher kile

Demirci Oğlu Satılmış'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 8 numro 8

Mezrû' tarla

Dönüm : 3

sağmân manda

re's:1

Hâsılât-ı senevîsi

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

86

sene 60

30

sene 61

40

sene 61

20

yekûn

126

yekûn

50

sağmân keçi

re's:10

oğlak

re's

8

Hâsılât-ı senevîsi

erkek keçi

re's

3

sene 60

90

bargır

re's

1

sene 61

60

çebiş

re's

2

yekûn

150

öküz kara sığır

re's

2

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

120

Bir senede tahmînen temettü'ü

550

Yekün

670

Diğer temettü'ü

175

Yekün

845

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisi

140 kuruş
yekün 5 kuruş

A'şâr ve rusûmât olarak verdiği

hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile
1	16	2	12

Kadvonlu Oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 9 numro 9

Mezrû' tarla

Dönüm : 3

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60	40
sene 61	40
yekûn	80

öküz kara sığır

re's 2

Bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş
750

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisi

220 kuruş
yekün 5 kuruş

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

0

Fî beher kile

0

şa'ir kile

4

Fî beher kile

12

Bölük Baş Oğlu Mustafa'nın emlak ve arazi ve temettuatı

hane 10

numro 10

Mezrû' tarla

Dönüm :

5

sağmân manda

re's:1

Hâsılât-ı senevîsi

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

48

sene 60

25

sene 61

ber vech-i tahmîn

40

sene 61

15

Yekûn

88

Yekûn

40

âsiyâb-ı bâb

kıt'a:1

merkeb

re's

1

Hâsılât-ı senevîsi

125

öküz kara sığır

re's

2

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

198

Bir senede tahmînen temettü'ü

550

Yekûn

748

Erbâb-ı zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsu

180 kuruş

kuruş

Yekûn 8

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

0

Fî beher kile

0

şa'ir kile

5

Fî beher kile

12

Hatib Oğlu Musa'nın emlak ve arazi ve temettuatı

hane 11 numro 11

Mezrú' tarla	Hâsılât-ı senevîsi	Dönüm :	2	sağmân manda	Hâsılât-ı senevîsi	re's:1
sene 60			60	sene 60		30
sene 61			160	sene 61		20
yekûn			220	yekûn		50

kısrak	re's	1
öküz kara sığır	re's	2

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	kuruş	90
Bir senede tahmînen temettü'ü		560
Yekün		650
Diğer temettü'ü		300
Yekün		950

Erbâb-ı zirâat olduğu						
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsu					130 kuruş	kuruş
					yekün 0	

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği						
hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile			

0

0

1

12

Hatib Oğlu Mustafa'nın emlak ve arazi ve temettuatı

hane 12

numro 12

Mezru' tarla

Hâsilât-ı senevîsi

Dönüm :

2

sağmân inek

Hâsilât-ı senevîsi

re's:1

sene 60

12

sene 60

20

sene 61

40

sene 61

10

yekûn

52

yekûn

30

merkeb

re's

1

sağmân keçi

re's:4

öküz kara sığır

re's

2

Hâsilât-ı senevîsi

sene 60

15

sene 61

10

yekûn

25

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü

47

Bir senede tahmînen temettü'ü

160

Yekûn

208

Diğer temettü'ü

225

Yekûn

432

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede vermiş olduğu 180 kuruş
yekûn 8 kuruş

A'sâr ve rusûmât olarak verdiği
hınta kile 0 Fî beher kile 0 şa'ir kile 4 Fî beher kile 12

İncir Oğlu Al'nin emlâk ve arâzi ve temettuatı hane 13 numro 13

Mezrû' tarla	Hâsılât-ı senevîsi	Dönüm :	3	sağmân manda	re's:1
sene 60			48	sene 60	40
sene 61			40	sene 61	20
yekûn			88	yekûn	60

erkek keçi	re's	3	sağmân keçi	re's:4
öküz kara sığır	re's	1	Hâsılât-ı senevîsi	
merkeb	re's	1	sene 60	23
			sene 61	12
			yekûn	35

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü 111 kuruş
Bir senede tahmînen temettü'ü 150
Yekûn 261

Diğer temettü'ü 500
Yekün 761

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği 100 kuruş yekün 0 kuruş

A'sâr ve rusûmât olarak verdiği

şâ'ir kile 1
Fî beher kile

Hatib Oğlu Osman'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı hane 14 numro 14

Mezrû' tarla Dönüm : 2
Hâsılât-ı senevîsi
sene 60 12
sene 61 40
yekûn 52

öküz kara sığır re's 2

Bir senede tahmînen temettü'ü kuruş 410

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisii 80 kuruş kuruş

yekün 5

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

0

Fî beher kile

0

şâ'ir kile

1

Fî beher kile

12

Eğri Oğlu Mehmed'in emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 15

numro 15

Mezrû' tarla

Dönüm :

2

Hâsılât-ı senevîsi

sene 60

12

sene 61

40

yekûn

52

merkeb

re's

1

öküz kara sığır

re's

2

kuruş

Bir senede tahmînen temettü'ü

430

Erbâb-ı zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede vermiş olduğu

240 kuruş

kuruş

yekün 10

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

şâ'ir kile

3

Fî beher kile

12

Abdi Oğlu Mehmed'in emlak ve arazi ve temettuatı

hane 16

numro 16

Mezrú' tarla	Hâsılât-ı senevîsi	Dönüm :		sağmân manda	Hâsılât-ı senevîsi	re's:1
sene 60			36	sene 60		33
sene 61			40	sene 61		20
yekûn			76	yekûn		53
oğlak		re's	6	sağmân keçi		re's:8
erkek keçi		re's	4	Hâsılât-ı senevîsi		
erkek buzağı		re's	1	sene 60		40
merkeb		re's	1	sene 61		20
bargır		re's	1	yekûn		60
öküz kara sığır		re's	2			

Mecmú'undan bir senede tahmînen temettü'ü	kuruş	108
Bir senede tahmînen temettü'ü		200
Yekün		308
Diğer temettü'ü		230
Yekün		538

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsu 240 kuruş yekûn 3 kuruş

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği
hınta kile 0 Fî beher kile 0 şa'ir kile 2 Fî beher kile 12

Abdi Oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzi ve temettuatı hane 17 numro 17

Mezrû' tarla	Hâsilât-ı senevîsi	Dönüm :	3	sağmân keçi	Hâsilât-ı senevîsi	re's:10
sene 60			24	sene 60		35
sene 61			40	sene 61		20
yekûn			64	yekûn		55

oğlak	re's	7
öküz kara sığır	re's	2
erkek keçi	re's	5
bargır	re's	1

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	kuruş	61
Bir senede tahmînen temettü'ü		180
Yekûn		241
Diğer temettü'ü		300

Yekûn

541

Erbâb-1 zirâat olduğu

Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği

100 kuruş

kuruş

yekûn 2

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şâ'ir kile

Fî beher kile

0

0

1

12

Abdi Oğlu Musa'nın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 18

numro 18

Mezrû' tarla

Dönüm :

3

sağmân keçi

re's:4

Hâsilât-1 senevîsi

Hâsilât-1 senevîsi

sene 60

12

sene 60

sene 61

40

30

yekûn

12

oğlak

re's

4

sağmân inek

re's:1

öküz kara sığır

re's

1

Hâsilât-1 senevîsi

erkek keçi

re's

4

sene 60

20

sene 61

10

yekûn

30

kuruş

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	32
Bir senede tahmînen temettü'ü	180
Yekûn	212
Diğer temettü'ü	200
Yekûn	412

Erbâb-1 zirâat olduğu							
Sene-i sâbıkada vergisi				 kuruş		kuruş
						yekûn	

A'şâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği					
hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile		
0	0	3	12		

Eğri Oğlu Osman'ın emlâk ve arâzi ve temettuatı hane 19 numro 19

Mezrû' tarla	Dönüm :	3	sağmân inek	re's:1
Hâsılât-1 senevîsi			Hâsılât-1 senevîsi	
sene 60		32	sene 60	20
sene 61		40	sene 61	12
yekûn		72	yekûn	32

merkeb	re's	1
öküz kara sığır	re's	2

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	kuruş
	52

Bir senede tahmînen temettü'ü	140
Yekün	192
Diğer temettü'ü	300
Yekün	492

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergi-yi mahsûsada bir senede verdiği 250 kuruş yekün 7 kuruş

A'sâr ve rusûmât olarak

hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile
0	0	5	12

Çelebi Oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzi ve temettuatı

hane 20 numro 20

Mezrû' tarla	Dönüm :	5	sağmân inek	re's:1
Hâsılât-ı senevîsi			Hâsılât-ı senevîsi	
sene 60		60	sene 60	20
sene 61		80	sene 61	12
yekûn		140	yekûn	32
merkeb	re's	1		
öküz kara sığır	re's	2		

Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	80
Bir senede tahmînen temettü'ü	275

Yekün	355
Diğer temettü'ü	250
Yekün	605

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisi

80 kuruş
yekün 0
kuruş

A'şâr ve rusûmât olarak verdiği

hınta kile	Fî beher kile	şâ'ir kile	Fî beher kile
0	0	0	0

Çelebi Oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 21 numro 21

Mezrû' tarla

Hâsılât-ı senevîsi

Dönüm : 1

sene 60	0
sene 61	20
yekûn	0

merkeb re's 1

Merkûm Hasan emlâki bu mikdâr olub ve kendisi amele sanatıyla me'lûf olduğu.

Bir senede tahmînen temettü'ü	500 kuruş
-------------------------------	-----------

Erbâb-ı zirâat olduğu
Sene-i sâbıkada vergisi

180 kuruş

kuruş

yekün 5

A'sâr ve rusûmât olarak bir senede verdiği

hınta kile

Fî beher kile

şa'ir kile

Fî beher kile

3

12

Emir Hasan Oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzi ve temettuâtı

hane 22

numro 22

Mezrû' tarla

Hâsılât-ı senevîsi

Dönüm :

3

sağmân keçi

re's:4

sene 60

36

sene 60

75

sene 61

40

sene 61

50

yekûn

76

yekûn

125

oğlak

re's

3

erkek keçi

re's

2

sağmân inek

re's:2

öküz kara sığır

re's

2

Hâsılât-ı senevîsi

merkeb

re's

1

sene 60

50

erkek buzağı

re's

1

sene 61

20

düğe

re's

1

yekûn

70

	kuruş
Mecmû'undan bir senede tahmînen temettü'ü	95
Bir senede tahmînen temettü'ü	260
Yekün	355
Diğer temettü'ü	200
Yekün	555

Erbâb-ı zirâat olmadığı
Sene-i sâbıkada vergisi

90 kuruş

Mehmed Oğlu Ali'nin emlak ve arâzi ve temettuatı

hane 23 numro 23

Merkûm Ali'nin hiç nesnesi olmayub amele sanatıyla meşgul olduğu.

	kuruş
Bir senede tahmînen temettü'ü	175

Erbâb-ı zirâat olmadığı

Sene-i sâbıkada vergisi

100 kuruş

Cevrus Oğlu Yusuf'un emlak ve arazi ve temettuâtı

hane 24 numro 24

Merkûmun bir hânesinden başka hiçbir şeyi olmayub karye-i mezkûrda çobanlık ile meşgul olduğu.

Bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş
180

Erbâb-ı zirâat olmadığı
Sene-i sâbıkada vergisi

kuruş

Kadı Oğlu Memiş'in emlak ve arazi ve temettuâtı

hane 25 numro 25

Merkûmun bir kıt'a hânesinden başka hiçbir şeyi olmayub amele anıryla meşgul olduğu.

Bir senede tahmînen temettü'ü

kuruş
150

TEMETTÜÂTI
VERGİSİ
YEKÜN

KURUŞ
13407
4608
10715

